

LAUREA

AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutuminen Kids' Valleyn päiväkodissa

Laine, Joonas & Ylönen, Lauri

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman
toteutuminen Kids' Valleyn päiväkodissa**

Laine, Joonas & Ylönen, Lauri
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2017

Laine, Joonas & Ylönen, LauriJoonas Laine & Lauri Ylönen

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutuminen Kids' Valleyn päiväkodissa

Vuosi	2017	Sivumäärä	46
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia, millä tavoin Hyvinkääläisen Kids' Valleyn päiväkodin toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma toteutui päiväkodin arjessa. Opinnäytetyömme oli työelämälähtöinen ja se toteutettiin yhteistyössä Kids' Valleyn päiväkodin kanssa heidän asettamien tavoitteiden pohjalta. Kids' Valleyn päiväkotia oli syksyllä 2016 luonut uuden toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ja tarvitsi nyt ulkopuolisen tahon tarkastelemaan tämän toteutumista.

Tutkimuksen aineiston keräämisen suoritimme havainnoimalla varhaiskasvattajien toimintaa päiväkodin arjen tilanteissa ja käytimme havainnoinnin apuna videokameraa. Havainnoimme päiväkodin arkea yhteensä 10 päivän ajan. Tänä aikana kuvasimme videomateriaalia yhteensä noin 20 tunnin edestä eli noin kaksi tuntia yhtenä kuvauspäivänä. Havainnointi toteutettiin kevään 2017 aikana.

Havainnoinnissa keskityimme päiväkodin arjen tilanteisiin, kuten ruokailuun, pukemiseen ja ulkoiluun sekä pienryhmätilanteisiin. Peilasimme tilanteita Kids' Valleyn toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan ja teoreettisina viitekehyksinä käytimme teorioita tasa-arvoisesta varhaiskasvatuksesta. Teimme havainnointiemme sekä keräämämme videomateriaalin pohjalta videokoosteen Kids' Valleyn päiväkotia missä toimimme esille niitä heidän toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmansa mukaisia asioita, joissa huomasimme poikkeavuuksia. Huomasimme päiväkodin arjessa varhaiskasvattajien asettamien rajojen olevan sallivampia tyttöjen kuin poikien suhteen. Poikia komennettiin selkeästi tyttöjä helpommin. Opinnäytetyöllämme saamiemme tuloksien avulla Kids' Valleyn päiväkotia lähti kehittämään toimintaansa tasa-arvoisempaan suuntaan.

Asiasanat: tasa-arvo, sukupuoli, varhaiskasvatus, tasa-arvosuunnitelma, sukupuolisensitiivisyys

JLaine, Joonas & Ylönen, Laurioonas Laine & Lauri Ylönen

Implementation of the functional equality plan at the Kids' Valley day care center

Year	2017	Pages	46
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to explore how the functional equality plan of the Hyvinkää Kids' Valley day care centre was implemented in the daycare. Our thesis was based on working life and was carried out in cooperation with the Kids' Valley day care centre on the basis of their objectives. In the fall of 2016, the Kids' Valley day care centre created a new functional equality plan and now needed a third party to look into its implementation.

The research was carried out by observing the activities of early childhood educators in the everyday life of the day care centre and we used a camcorder as a support for the observation. We observed the day care centre for a total of 10 days. During this time, we recorded video material for about 20 hours, about two hours on one shooting day. The observation took place during spring 2017.

In the observation, we focused on everyday life situations of the day care centre such as eating, dressing and outdoor activities as well as small group activities. We mirrored the situations to the functional equality plan of Kids' Valley, and as theoretical framework we used theories of equal early childhood education. Based on our observations and the video material we collected, we made a video compilation to the Kids' Valley day care centre where we highlighted those things in their functional equality plan where we discovered abnormalities. We noticed that the limits set by early childhood educators were more permissible for girls than for boys. The boys were clearly commanded more easily than the girls. With the results we have gained through our thesis, the Kids' Valley kindergarten started to develop their activities in a more equitable direction.

Keywords: equality, gender, early childhood education, functional equality plan, gender sensitivity

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Kid's Valley'n Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma.....	8
2.1	Syrjintä ja syrjinnän ehkäisy.....	8
2.2	Etninen alkuperä	9
2.3	Kieli.....	10
2.4	Uskonto ja vakaumus.....	11
2.5	Vammaisuus ja kehitystaso.....	11
2.6	Ikä	12
2.7	Sukupuoli	12
2.8	Suunnitelman päivittäminen ja toimenpiteiden vaikutusten seuraaminen	13
3	Varhaiskasvatustilanne	14
4	Yhdenvertaisuuslaki	15
5	Sukupuoliroolit	16
6	Kvalitatiivinen tutkimus	18
6.1	Tutkimuskysymys.....	20
6.2	Aineiston keruumenetelmä.....	20
6.3	Suunnitelma videoinnin toteutukseen.....	21
6.4	Suunnitelma videoinnin analysointiin	22
7	Opinnäyttetyön toteuttaminen	23
7.1	Havainnointikäynnit	25
7.1.1	Ensimmäinen havainnointikerta 13.3.2017	25
7.1.2	Toinen havainnointikerta 14.3.2017	26
7.1.3	Kolmas havainnointikerta 20.3.2017.....	26
7.1.4	Neljäs havainnointikerta 28.3.2017.....	27
7.1.5	Viides havainnointikerta 29.3.2017	28
7.1.6	Kuudes havainnointikerta 30.3.2017.....	28
7.1.7	Seitsemäs havainnointikerta 4.4.2017.....	29
7.1.8	Kahdeksas havainnointikerta 7.4.2017	30
7.1.9	Yhdeksäs havainnointikerta 12.4.2017	30
7.1.10	Kymmenes havainnointikerta 18.4.2017	30
7.2	Aineiston analysointi	31
7.2.1	Havainnot videoiden pohjalta.....	31
8	Lopulliset havainnot	32
8.1	Päiväkotiin saapuminen.....	33
8.2	Ruokailutilanteet.....	35
8.3	Aamupiiri	35

8.4	Pienryhmät ja esiopetus	36
8.5	Laulutuokio.....	38
8.6	Vapaaleikki	39
8.7	Pukeminen	40
8.8	Ulkoilu	40
8.9	Yleiset havainnot.....	41
9	Pohdinta.....	41

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössämme tarkastelemme hyvinkääläisen Kids' Valleyn päiväkodin toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutumista päiväkodin arjen toiminnoissa. Kids' Valleyn päiväkoti oli syksyllä 2016 laatinut uuden toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. He lähestyivät kouluamme asian tiimoilta, koska tarvitsivat nyt ulkopuolista tahoja tutkimaan suunnitelman toteutumista käytännössä ja me tartuimme tähän tilaisuuteen. Toiminnallisen tasa-arvo suunnitelman tarkoitus on edistää tavoitteellista ja suunnitelmallista yhdenvertaisuutta kaikessa päiväkodin toiminnassa.

Tutkimme suunnitelman toteutumista Kids' Valleyn päiväkodissa keväällä 2017 yhteensä 10:n päivän ajan heidän laatimansa toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaista tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen toteutumista käyttämällä tutkimusmenetelmämme havainnointia ja videokuvaamista. Videomateriaalia kuvasimme n. 20:n tunnin verran, jonka jälkeen havainnotimme ja kuvaamaamme videomateriaalin peilasimme heidän toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan. Tämän peilaamisen pohjalta koostimme päiväkodille raportin sekä videokoosteen, jossa nostimme esille niitä huomaamiamme mahdollisia onnistumisia tai epäkohtia, jotka olivat ristiriidassa heidän toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmansa kanssa. Tekemämme raportin kävimme esittelemässä päiväkodilla.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys pohjautuu tasa-arvoiseen varhaiskasvatukseen, jossa lapsen annetaan olla haluamansa kaltainen yksilö hänen sukupuolesta, etnisestä, sosiaalisesta tai kulttuurillisesta taustasta riippumatta. Koska päiväkodin arkea ohjaa ja määrää Suomen laki, oli meidän perusteltua tutustua opinnäytetyötä tehdessämme myös Suomen laista niihin kohtiin, jotka eniten mahdollistavat, rajoittavat ja ohjaavat toimintaa päiväkodeissa.

Saimme toimeksiannon opinnäytetyöllemme Hyvinkääläisen Kids' Valleyn päiväkodin johtajalta. Kids' Valley on Hyvinkäällä toimiva yksityinen päiväkoti, mikä tarjoaa koko- ja osapäivähoitoa 2-6 vuotiaille lapsille sekä esikouluikäisille lapsille esiopetusta. Kids' Valleyn päiväkoti on kaksikielinen, mikä tarkoittaa sitä, että päivittäisissä toiminnoissa ja aktiviteetissa käytetään suomen ja englannin kieltä. Päiväkodin tarkoitus on tarjota lapsille mahdollisuus englannin ja suomen kielen oppimiseen taiteen, luonnon, musiikin ja leikin välityksellä.

2 Kid's Valleyn Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on Kids' Valleyn itsensä syksyllä 2016 toteuttama suunnitelma oman tasa-arvoisen toiminnan kehittämiseksi. Sen tarkoituksena on edistää tavoitteellista ja suunnitelmallista yhdenvertaisuutta kaikessa päiväkodin toiminnassa. Kids' Valleyn erityisenä tavoitteena on kiinnittää huomioita lasten yhdenvertaiseen kohteluun, sekä lapsen myönteiseen huomiointiin ja kohteluun tukien näin lasten kasvua erilaisuutta ja moninaisuutta hyväksyviksi yksilöiksi. Näiden tavoitteiden toteutumiseen päiväkodin henkilökunta pyrkii esimerkiksi huomioimalla arjessa eriarvoisuutta lisääviä tekijöitä ja mahdollisia toistuvia kielto tilanteita saman lapsen kohdalla, kiinnittämällä huomiota omaan puheeseen ja kysymyksiin, sekä lisäämällä keskustelemaa ja lämmintä vuorovaikutusta kasvattajan ja lapsen välillä. (Kids' Valley, 2016.)

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoite koskee perusopetuslakiin perustuvaa opetusta. Perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta on myös esiopetus. Vaikka tasa-arvolaisissa säädetään tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoite vain oppilaitoksille eikä päiväkodeille, on Opetushallituksen mukaan perusteltua laatia tasa-arvosuunnitelma myös niissä esiopetusryhmissä, jotka eivät toimi kouluissa. (Opetushallitus 2016, 55.)

Kids' Valleyn toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on jaettu kahdeksaan eri osa-alueeseen, joiden pohjalta päiväkotiki pyrkii parantamaan omaa tasa-arvoista toimintaansa. Päiväkodin työntekijät sekä johtaja ovat yhdessä valinneet sellaiset tasa-arvoisuutta koskevat aihealueet, jotka heidän mielestään tukevat parhaalla tavalla tasa-arvoisempaa toimintaa päiväkodissa ja joissa he itse näkivät vielä olevan paljon kehitettävää. Nämä aihealueet ovat: syrjintä ja syrjinnän ehkäisy, etninen alkuperä, kieli, uskonto ja vakaumus, vammaisuus ja kehitystaso, ikä, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu, sekä toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman päivittäminen ja toimenpiteiden vaikutusten seuraaminen.

2.1 Syrjintä ja syrjinnän ehkäisy

Syrjinnällä ja syrjinnän ehkäisyllä Kids' Valley tarkoittaa toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassaan tilanteita tai tapahtumia, joissa lapsi tai aikuinen saa osakseen jotakuta muuta huonompaa kohtelua esimerkiksi vammaisuuden, etnisen taustan tai jonkin muun erityispiirteen takia. Syrjinnästä puhuttaessa Kids' Valley tarkoittaa myös sellaisia tilanteista, joissa joku joutuu välillisesti vammaan tai erityispiirteen takia epäedulliseen asemaan muihin aikuisiin tai lapsiin nähden. (Kids' Valley, 2016.)

Syrjintää Kids' Valleyn päiväkoti pyrkii ehkäisemään käytännön toiminnassa opettamalla lapsille suvaitsevaisuutta eri tavoin. Toiminnassaan päiväkoti pyrkii erityisesti painottamaan myötäelämisen kykyä, koska erilaisuuden pelkoon ja siitä johtuvaan syrjintään auttavat empatian, sekä myötätunnon kokemukset. Kasvattajat pyrkivät ohjaamaan lapsia näkemään, että minkälaiset toimintavaihtoehdot saavat kavereissa mahdollisesti aikaan vihastumista tai ihas tumista. Tarkoituksena on pohtia yhdessä lapsen ja kasvattajan kanssa miten toisille voi osoittaa empatiaa ja välittämistä. Kasvattajan omalla esimerkillä ja asenteilla on myös merkittävä rooli työpaikalla, sillä kasvattajan omat leimaavat tai loukkaavat huomautukset, sekä ennakkoluulot tarttuvat helposti myös lapsiin. (Kids' Valley, 2016.)

On tärkeää huomata, että samanlainen kohtelu jokaisessa tilanteessa ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaisia. Niin sanottu positiivinen erityiskohtelu esiintyy arjessa silloin, kun lasta pyritään hänen tarpeistaan johtuen huomioidaan tietyssä tilanteessa enemmän kuin muita. (Kids' Valley, 2016.)

2.2 Etninen alkuperä

Etniseen alkuperään liittyen Kids' Valleyn päiväkoti haluaa kiinnittää huomiota erityisesti perheiden kohtaamisessa. Tarkoituksena on kohdata kaikkia perheitä samalla tavalla tasa-arvoisesti, riippumatta perheen kielestä, kulttuurista tai uskonnosta. Kids' Valley haluaa myös, että jokainen lapsi voisi tuntea itsensä arvokkaaksi ja hyväksytyksi juuri sellaisena kuin hän on. Pyrkimyksenä on, että jokainen lapsi tuntee kuuluvansa osaksi Kids' Valleyn ryhmää ja tuntee itsensä siinä yhtä arvokkaaksi kuin muutkin. (Kids' Valley, 2016.)

Kids' Valleyssa on myös työntekijöitä ja harjoittelijoita, sekä opiskelijoita eri kulttuureista, joka tukee erilaisuuteen ja eri kulttuureihin tutustumista helposti käytännön tasolla. Päivittäin lapsilla ja aikuisilla on mahdollisuus toimia yhdessä eri kulttuurista tulevien ihmisten kanssa, joka omalta osaltaan erilaisuuteen ja erilaisiin kulttuureihin tutustumista ja näin ollen myös tukee erilaisuuden kunnioittamista. (Kids' Valley, 2016.)

2.3 Kieli

Kids' Valleyn päiväkodissa on asiakkaina myös perheitä, jotka eivät ole kotoisin Suomesta tai perheitä joissa ainakin toinen vanhempi on kotoisin muualta kuin Suomesta. Kids' Valley pyrkii ottamaan toiminnassa myös huomioon nämä perheet esimerkiksi tekemällä päiväkodin tiedotteet vanhemmille sekä suomeksi, että englanniksi, jotta jokaisella on mahdollisuus saada kunnolla tietoa päiväkodin toiminnasta. Vanhemmille kohdistuvat tiedotteet pyritään myös toteuttamaan mahdollisimman monipuolisella tavalla, joka tukee omalta osaltaan tasa-arvoisuutta. Kids' Valley käyttää tiedotuskanavinaan päivittäin ilmoitustaulun kautta. Lisäksi tärkeimmistä aiheista jaetaan erilliset tiedotteet perheille kotiin vietäviksi. Tietoa on myös tarjolla netissä, mutta päiväkotiei oleta että asiakkaat käyttäisivät viestitai tietotekniikkaa. Näiden lisäksi vuosittain järjestetään 1-2 kertaa vanhempainilta, jossa henkilökunnan ja perheiden keskustelu mahdollistuu. (Kids' Valley, 2016.)

Sillä miten päiväkotiin tai lapsiin liittyvää tietoa kerrotaan on myös merkitystä. Tarkoituksena, että tieto kohdistetaan kaikille neutraalisti, esimerkiksi tietoa mitä kerrotaan isälle tai äidille ei valikoidu mitenkään, vaan kaikille jaetaan sama tieto. Myös kuvamateriaalin tai selkokielen käyttäminen tiedottamisessa on mahdollista, mikäli sille ilmenee tarvetta. (Kids' Valley, 2016.)

Päiväkodin kaikki työntekijät eivät myöskään puhu englantia, joten heidän läsnäollessaan päiväkodin työntekijät pyrkivät käyttämään suomen kieltä. Tämän tarkoituksena on taata se, että jokainen päiväkodin työntekijä ymmärtää mistä puhutaan ja sillä myös mahdollistetaan se, jotta englantia puhumaton työntekijä ei tunne itseään ulkopuoliseksi. Samoin toimitaan myös harjoittelijoiden kohdalla, jotka eivät puhu suomea, jolloin pyritään keskustelemaan englanniksi, jotta harjoittelijat ymmärtävät mistä milloinkin puhutaan. (Kids' Valley, 2016.)

Päiväkodin työntekijät ja lasten vanhemmat keskustelevat päivittäin lapsen kuulumisista päivittäin, mutta mikäli vanhemmilla on tarvetta keskustella syvällisemmin lapsen asioista niin sille sovitaan erillinen tapaamisaika rauhallisen keskustelutilanteen takaamiseksi. Keskusteluissa on tarkoituksena myös huomioida lapsen vanhempien kieli ja käyttää heille parhaiten sopivaa kieltä (englantia tai suomea), jotta voidaan taata keskustelun toteutuminen ja molemminpuolinen ymmärrys keskusteltavista asioista. (Kids' Valley, 2016.)

2.4 Uskonto ja vakaumus

Kids' Valley:n päiväkodin arjessa huomioidaan eri uskonnoista tulevat perheet ja ne perheet, jotka eivät halua osallistua mihinkään uskonnollisiin tilaisuuksiin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että päiväkodin osallistuessa kristinuskoon liittyviin tilaisuuksiin (joulu-kirkko, pääsiäiskirkko), tarjotaan samanaikaisesti etiikkaan liittyvää toimintaa sellaisille lapsille joiden perheet eivät halua elämäkatsomuksensa tai uskontonsa pohjalta osallistuvan näihin tilanteisiin. (Kids' Valley, 2016.)

Päiväkodin arjessa lapsille pyritään opettamaan muiden ihmisten sekä eri uskontojen kunnioittamista. Tähän liittyen myös erilaisten ruokadiettien noudattamista uskonnollisista syistä. Lasten ymmärrystä eri uskonnoista ja niihin liittyvistä asioista pyritään lisäämään yhdessä keskustelemalla, juuri esimerkiksi ruokapöytä keskusteluissa siitä miksi jossain uskonnoissa ei syödä tiettyjä ruokia. (Kids' Valley, 2016.)

2.5 Vammaisuus ja kehitystaso

Kids' Valleyn tiloja ei voida täysin muuttaa esteettömiksi, mutta toiminta pyritään suunnittelemaan niin, että eri ikäiset ja eri kehitystasolla olevat lapset voivat osallistua kaikkeen päiväkodissa järjestettävään toimintaan ja pääsevät myös toimimaan päiväkodin arjessa mahdollisimman paljon itsenäisesti. (Kids' Valley, 2016.)

Päiväkodin ympäristön on tarkoitus tarjota sopivissa määrin haasteita oppia uutta, sekä oppia huomioimaan ympäristöä. Tällä tavoin lapsi oppii kiinnittämään huomiota erilaisten ympäristöjen haasteisiin ja oppii samalla myös toimimaan niissä. Lisäksi lapsi oppii myös ottamaan huomioon muut ihmiset eri tiloissa toimiessaan. (Kids' Valley, 2016.)

2.6 Ikä

Tällä hetkellä Kids' Valleyn päiväkodin työntekijöiden ikäjakauma on melko laaja. Tätä pidetään rikkautena ja mahdollisuutena, jonka pohjalta lapsille voidaan antaa malli siitä miten eri ikäiset ihmiset tekevät yhteistyötä. Myös lapsille läheisiä ikäihmisiä pyritään huomioimaan päiväkodin toiminnassa, järjestämällä esimerkiksi joka toinen vuosi niin sanottuja isovanhempien päiviä. Isovanhemmat ovat myös tervetulleita päiväkodin muihinkin tapahtumiin, esimerkiksi päiväkodin järjestämään hiihtotapahtumaan tai vaikkapa auttamaan hiihto ja luistelu valmisteluiden kanssa. (Kids' Valley, 2016.)

Päiväkodin toiminnassa iän ei myöskään anneta olla esteenä lasten osallisuudelle. Lapsen toiveet ja ajatukset huomioidaan toiminnan suunnittelussa, ja kasvattajat järjestävät toimintaa ne huomioiden. Myös päätöksenteossa kuullaan lapsia iästä huolimatta. (Kids' Valley, 2016.)

2.7 Sukupuoli

Kids' Valleyn on tarkoitus toiminnassaan kannustaa lasta omanlaiseensa sukupuolen ilmaisuun. Erilaisten roolien kokeilu on sallittua. Kids' Valleynsa sukupuoleen ei suhtauduta neutraalisti, eikä sitä koiteta mitenkään häivyttää, vaan sen sijaan kannustetaan kaikkia toimijoita iloitsemaan monimuotoisuudesta myös sukupuoli-identiteetin kohdalta. Tavoitteena on että eri sukupuolista ja sukupuoli-identiteeteistä keskustellaan lasten kanssa arjessa, esimerkiksi leikkien lomassa, silloin kun asia on ajankohtainen. (Kids' Valley, 2016.)

Kids' Valley:ssä seksuaalivähemmistöihin kohdistuva syrjinnän ehkäisy ja torjunta tapahtuu jatkuvasti osana päiväkodin arkea. Pääosassa on lasten asennekasvatus, jonka toteutumisesta vastaavat kaikki päiväkodin työntekijät. Aikuinen luo omalla esimerkillään avointa ilmapiiriä,

jossa tarkoituksena on kokea olevansa tervetullut juuri sellaisena kuin hän on. Syrjivää käytäytymistä kohtaan päiväkodissa on täysi nollatoleranssi. Jos lasten keskusteluissa ilmenee asiattomia kommentteja, puututaan niihin välittömästi keskustelemalla niistä yhdessä lasten ja aikuisten kanssa. (Kids' Valley, 2016.)

Päiväkodin arjessa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa myös jättämällä poikien ja tyttöjen välistä erottelua pois, esimerkiksi wc:t eivät ole pojille tai tytöille erillisiä. Vanhempien ei myöskään odoteta hoitavan tiettyjä tehtäviä perheessä vain sen takia, että he ovat isiä tai äitejä. Perinteisten juhlapyhien, kuten isänpäivän kohdalla huomioidaan niihin valmistautuessa jokaisen lapsen perhetausta. Vähemmistöihin kuuluvien perheiden kohdalla jutellaan yhdessä perheen kanssa siitä, miten he toivoisivat tilanteessa toimittavan. (Kids' Valley, 2016.)

2.8 Suunnitelman päivittäminen ja toimenpiteiden vaikutusten seuraaminen

Kids' Valley:n toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman on tarkoitus olla määräaikainen ja siihen liittyvien toimenpiteiden vaikutuksia on tarkoitus seurata säännöllisin väliajoin. Toimintakauden päätyttyä tarkoituksena on arvioida tasa-arvokastauksen onnistumista arvioimalla ja keskustelemalla esimerkiksi siitä, missä asioissa on onnistuttu, miten asetetut tavoitteet onnistuivat ja missä voitaisiin vielä kehittyä. Arvioimalla ja päivittämällä tasa-arvoista toimintasuunnitelmaa pyritään pitämään se ajan tasalla ja näin ollen parantamaan sen vaikuttavuutta. Suunnitelman päivittäminen perustuu aina suunnitelman toteutumisen sekä yhdenvertaisuustilanteen seurantaan. (Kids' Valley, 2016.)

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutumiseen Kids' Valley kaipaa myös mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisten mielipidettä sen toteutumisesta käytännössä. Tämän opinnäytteen tarkoitus onkin olla osa Kids Valleyn päiväkodin kaipaamaa ulkopuolisen näkökulmaa suunnitelman toteutumisesta käytännössä.

3 Varhaiskasvatustalaki

Kids' Valley:n toiminta ja heidän tekemänsä toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma pohjautuvat varhaiskasvatustalakiin. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmaan ajatukset päiväkodin toiminnan kehittämiseksi ja lasten yhdenvertaisen kohtelun parantamiseksi nojaavat varhaiskasvatustalassa määriteltyihin asioihin. Kids' Valley:n toiminnallista tasa-arvosuunnitelmaa ajatellen seuraavat varhaiskasvatustalassa määrättyt asiat ovat erittäin oleellisia.

Varhaiskasvatus korvaa käsitteenä lasten päivähoidon ja varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen tavoitteellista ja suunnitelmallista kasvatusta, sekä hoidon ja opetuksen muodostamaa kokonaisuutta, jossa painotetaan erityisesti pedagogiikkaa (Varhaiskasvatustalaki 1973/36). Varhaiskasvatustalain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää kaikkien lasten kehityksen ja iän mukaista kokonaisvaltaista kehitystä ja kasvua, sekä lapsen hyvinvointia ja terveyttä. Tarkoituksena on tukea oppimisen edellytyksiä, sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten moninaisuutta, yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja antaa lapselle valmiuksia kunnioittaa ja ymmärtää muiden uskonnollista, kulttuurista, sekä katso-muksellista taustaa. Kaikille lapsille tulee antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen ja jokaisella lapsella tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus tehdä valintoja ja kehittää omia taitojaan syntyperästä, sukupuolesta, uskonnosta tai kulttuuri taustastaan riippumatta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla onkin moninaisuutta kunnioittavan ilmapiirin luominen, joka tukee tasa-arvoista ja yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2016, 19). Lisäksi varhaiskasvatuksessa tulee tunnistaa lapsen yksilölliset tuen tarpeet ja pyrkiä järjestämään niihin tarvittavaa tukea, sekä varmistaa lapsen mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua häntä itseään koskeviin asioihin varhaiskasvatuksessa ottaen huomioon lapsen ikä-taso ja kehitys ja toimimalla niiden edellyttämällä tavalla (Varhaiskasvatustalaki 1973/36). Kaikki edellä mainitut asiat on otettu huomioon Kids' Valley:n toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa, jotta toiminnasta voitaisiin kehittää linjassa varhaiskasvatustalakiin.

Kids' Valley:n toiminnallisesta tasa-arvosuunnitelmasta nousee esiin vahvasti vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, josta on myös säädetty varhaiskasvatustalassa. Varhaiskasvatustalain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen vanhemman tai huoltajan kanssa, jotta voidaan taata lapselle kokonaisvaltainen hyvinvointi ja kehitys parhaalla mahdollisella tavalla. Varhaiskasvatuksen tulee myös tukea lapsen vanhempaa tai huoltajaa hänen kasvatustyössään. (Varhaiskasvatustalaki 1973/36).

Varhaiskasvatusympäristön tulee varhaiskasvatustilain mukaan olla oppimista edistävä ja lasta kehittävä, mutta samalla myös terveellinen ja turvallinen. Käsite varhaiskasvatusympäristö kattaa toimintayksikön tilat ja muun lähiympäristön, kuten piha-alueet. Lisäksi se kattaa myös sosiaalisen ja psyykkisen ympäristön, joka puolestaan tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kiusaamiseen puuttuminen ja sen ehkäiseminen kuuluvat terveellisestä ja turvallisesta toimintaympäristöstä huolehtimiseen. Varhaiskasvatusympäristössä tulee huomioida myös sitä käyttävien lasten ikä ja kehitys ja ympäristön tuleekin vastata näistä johtuviin tarpeisiin. Toimitiloissa ja toimintavälineissä tulee huomioida niiden kunnossa oleminen ja tilojen esteettömyys (Varhaiskasvatustilain 1973/36). Varhaiskasvatusympäristön tilojen suunnitteleminen kaikkien toimintaa mahdollistavaksi, sekä sopivassa määrin haasteita tarjoavaksi, on myös huomioitu Kids' Valley:n toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa.

Kids' Valley:n päiväkotitilat on kaksikielinen. Kaksikielisessä varhaiskasvatustilassa osa toiminnasta järjestetään jollakin toisella kielellä kuin varhaiskasvatustilassa on säädetty. Toiminta on tarkoitettu suunnitella niin, että siitä muodostuu kahden kielen kattava kokonaisuus, jossa molemmat kielet ovat käytössä ja ne kehittyvät koko ajan hiljalleen lapsen toiminnan sekä aikuisen mallintamisen avulla. Henkilöstön toiminta tulee olla molempien kielten käyttöön kannustavaa. Yleisesti ottaen kaksikielisen varhaiskasvatustilavaroituksen tavoitteena on, että lapsella valmius siirtyä kaksikieliseen tai suomen- ja ruotsinkieliseen perusopetukseen. Tärkeää on myös huomioida se, että lapsella tulee aina olla varhaiskasvatustilassa mahdollisuus tulla ymmärretyksi suomeksi tai ruotsiksi. (Opetushallitus 2016, 49.)

4 Yhdenvertaisuuslain

Kids' Valley:n toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman tekemisessä on sovellettu myös yhdenvertaisuuslakia. Lain pohjalta on selvennetty sitä, mitä syrjinnällä tarkoitetaan ja mihin Kids' Valley:n toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisessa toiminnassa tulisi kiinnittää huomiota. Yhdenvertaisuuslain 3. luku käsittelee syrjinnän kieltoa, johon myös Kids Valley:n toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma nojautuu.

Yhdenvertaisuulain 3. luvun mukaan ketään ei saa syrjiä kansalaisuuden, kielen, iän, alkupe-
rän, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, seksuaalisen suuntautumisen, vam-
maisuuden tai jonkin muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sillä perustuuko syrjintä hen-
kilöä tai jotakuta toista koskevaan oletukseen tai tosi asiaan ei ole syrjinnän kiellon kannalta
merkitystä. Laissa tarkoitettua syrjintää ovat, välillisen ja välittömän syrjinnän lisäksi, koh-
tuullisten mukautusten epääminen, häirintä tai käsky syrjiä. (Yhdenvertaisuuslaki, 3. luku, py-
kälä 8.)

Välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan toimintaa, jossa henkilöä kohdellaan häneen liittyvän
syy perusteella epäsuotuisammin kuin toista henkilöä on kohdellaan, on kohdeltu tai kohdel-
taisiin vastaavassa vertailukelpoisessa tilanteessa. (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325). Välitön
syrjintä ja sen estäminen nousevat Kids' Valley:n toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa
esiin pyrkimyksenä kohdella kaikkia lapsia yhdenvertaisesti tilanteesta tai lapsesta riippu-
matta.

Kids' Valley nostaa myös toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmassaan esiin yhdenvertaisuuslaissa
käsitellyn positiivisen erityiskohtelun. Positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan yhdenvertai-
suuslain mukaan sellaista oikeasuhtaista erilaista kohtelua, jonka tarkoituksena on syrjinnästä
johtuvien haittojen poistaminen tai ehkäiseminen, sekä tosiallisen yhdenvertaisuuden edistä-
minen. Tällainen toiminta ei ole yhdenvertaisuulain mukaan syrjintää (Yhdenvertaisuuslaki
2014/1325). Tällaista toimintaa ovat Kids' Valley:n arjessa esimerkiksi tilanteet, joissa joku
lapsista saa ohjaajalta enemmän tukea ja huomiota iästään tai kehitystasostaan johtuen.

5 Sukupuoliroolit

Kohtaamme sukupuoleen liittyviä ilmiöitä ja sukupuolittuneita käytäntöjä arjessamme huo-
maamattomasti ja tahtomattamme. Jo ennen lapsen syntymää vanhemmat aloittavat lapsen
sukupuoli-identiteetin kehyksen konstruoinnin ja lapsen kiinnittämisen siihen saadessaan tie-
tää lapsen syntymähetkellä biologisesti määritellyn sukupuolen. Tämä näkyy esimerkiksi siinä,
minkä värisiksi lapsen huone maalataan, minkä värisiä vaatteita lapselle ostetaan tai mikä
eläin koristaa paidan rinnusta. Tyttöjen huoneet maalataan pinkillä kun taas poikien huoneet
saavat sinertävän värin. Tyttöjen vaatteita koristavat yleisesti söpöiksi määritellyt asiat kuten

kissat ja sydämet kun taas poikien vaatteita koristavat autot ja urheiluun liittyvät asiat. Lapsen biologinen sukupuoli siis ohjaa ja suuntaa aikuisten toimintaa lasta koskevilla ratkaisuisilla jo ennen lapsen syntymää. (Alasuutari 2016, 122-125.)

Varhaiskasvatuksen tavoite on lasten tasa-arvoinen, sukupuolesta, etnisestä, sosiaalisesta ja kulttuurisesta taustasta riippumaton kohtelu. Kasvatus on lapsen ohjaamista, opastusta ja kasvun tukemista (Ylitapio-Mäntylä 2012, 18). Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman tavoite on ohjata kasvattajaa välttämään sukupuolittuneita tulkintoja, joissa tyttöjen ja poikien roolit ovat ohjaajien käyttämässä kielessä stereotypisoituneet ja käytännöt sukupuolittuneet. Se tähtää sukupuolisensitiiviseen pedagogiikkaan eli sukupuolen roolin poistamiseen lasta koskevassa kerronnassa kuitenkin sukupuolta kokonaan häivyttämättä. Tarkoituksena on, että kasvattaja takaa lapsille yhtäläiset mahdollisuudet toimia, kasvaa ja oppia lapsen sukupuolesta ja taustasta riippumatta antaen lapselle itselleen mahdollisuuden olla yksilönä sellainen kuin haluaa. (Alasuutari 2016, 131.)

Tyttöjen ja poikien biologinen erilaisuus on luonnollista, mutta se vaikuttaa myös siihen, että tytöt ja pojat nähdään kahtena eri ryhmänä, jotka eroavat toisistaan mieltymyksiltään, kiinnostuksen kohteiltaan ja toimintatavoiltaan. Tämä näkyy lasten leikkien tulkitsemisessa sekä niiden teemoissa; rajut leikit sekä pelit koetaan pojille ominaisena toimintana kun taas huolehtimisen ja hoivaamisen kaltaiset koti- ja nukke-leikkien koetaan sopivan tytöille. Fyysisyys ja toiminnallisuus liitetään maskuliinisuuteen ja sen oletetaan olevan poikien toiminnalle ominaista kun taas hoivaaminen ja huolehtiminen nähdään feminiinisinä piirteinä ja siksi tytöille sopivina (Alasuutari 2016, 126-130). Kuten Outi Ylitapio-Mäntylä (2012, 17) toteaa, lapset tulisi nähdä yksilöinä ja erot tyttöjen kesken ja poikien kesken, ei sukupuolten kesken.

Varhaiskasvatuksessa eri sukupuolta olevat leikkikaverit nähdään yleisesti ottaen jollain tapaa poikkeavina ja heidän kanssaan leikkiminen poikkeavana toimintana. Esimerkiksi vanhemmat voivat puhua poika-lapsensa "pyörittävän naisia", jos hänellä on useampi tyttö leikkikaverinaan, mikä johtuu aikuisten heteroseksuaalisen suhteen diskurssilla tekemistä oletuksista poikien ja tyttöjen toiminnasta perinteisten sukupuoliroolien ja heteronormatiivisuuden kautta. (Alasuutari 2016, 133.)

6 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen tutkimuksen pohjalle sisältyy ajatus, että todellisuudella on subjektiivinen olemus, jonka vuoksi se on jokaiselle erilainen. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ilmiöiden laatua, eikä niinkään määrää. Tutkija ja tutkittava vaikuttavat toisiinsa, jolloin tutkijalla on vaikutusta tutkittavaansa. Voidaankin olettaa kvalitatiivisen tutkimuksen olevan tietyllä tapaa kvantitatiivista tutkimusta rehellisempää, jos tutkija kuvailee itse arvomaailmansa ja tutkimuksensa lähtökohdat. Kvalitatiiviset tutkimukset eivät usein ole eivätkä pyri olemaan yleistyskelpoisia. (Niskanen 2012).

Kvalitatiivisen tutkimuksen hypoteesit ovat mukautuvia tai niitä ei ole. Tutkijalla voi tutkimuksen tekovaiheessa olla hypoteeseja, joilla hän on tutkimuksessa lähtenyt liikkeelle, mutta niitä voidaan muuttaa tilanteen niin vaatiessa, jos esimerkiksi ilmiöiden ymmärtäminen vaatii uudenlaista tietoa tai lähestymistapaa. Taustateoriaa, kuten meidän tutkimuksessamme tietoa Kids' Valleyn toiminnallisesta tasa-arvosuunnitelmasta, yhdenvertaisuudesta ja varhaiskasvatuksesta tarvitaan kuitenkin hahmottamaan kokonaisuutta, jolla pystytään jäsentämään havaittua johdonmukaiseksi kertomukseksi. Ilman taustateoriaa kvalitatiivinen tutkimus voi jäädä pelkästään tilanteen kuvailuksi tutkijan näkökulmasta, jolloin tutkimus on subjektiivinen eli täysin meidän tutkijoiden armoilla. (Niskanen 2012).

Kvalitatiivinen tutkimustapa sopii erityisesti seuraaviin tutkimuksiin: tapaustutkimukseen, kun tarkastellaan tapahtumien yksityiskohtaista rakennetta, kun tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden näkemykset ja tulkinnat kiinnostavat, kun tarkastellaan sellaisia luonnollisia tilanteita joita ei voida järjestää systemaattisiksi kokeiksi ja kun halutaan saada tietoa syy-seuraus -suhteista, mutta ei voida käyttää eksperimentaalista lähestymistapaa. Tapaustutkimuksia voivat olla esim. etnografinen tutkimus, laadullinen evaluaatiotutkimus, toimintatutkimus, ideografinen tutkimus ja elämäkerta -tutkimus. (Niskanen 2012).

Kvalitatiivinen tutkimus alkaa suunnittelu vaiheesta, jossa asetetaan kysymykset ja mahdolliset hypoteesit tai esitetään ongelmat, taustateoriat sekä aikaisemmat tutkimukset. Tämän lisäksi perehdytään menetelmiin, joilla aineisto aiotaan kerätä tai koota. Tämän jälkeen tapahtuu aineiston keruu. Kvalitatiivisen tutkimuksen luonteen takia aineiston keräämiseen käytetään erilaisia observointimenetelmiä. (Niskanen 2012).

Aineiston keruun jälkeen alkaa sen tarkastelu, jossa tulkitaan saatuja tuloksia, jonka jälkeen tehdään syvällisemmän tulkinnan perusteella tutkimuksen johtopäätökset ja raportti.

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston keräämiseen käytetään observointimenetelmiä, kuten haastattelut, jotka voidaan tehdä puhelimitse, henkilökohtaisesti kasvotusten tai postitse, havainnointit, jota voi tehdä ilman osallistumista tai osallistumalla, esimerkiksi lasten leikkimisen vierestä seuraaminen, tarinan kerronta (narratiivinen), valokuvat, piirustukset, päiväkirjat, ääninauhat sekä videot. (Niskanen 2012).

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston kerääminen havainnoimalla on yksi haasteellisimmista menetelmistä asian tai ilmiön tutkimiseen. Haastavaksi sen tekee tapahtumien mahdollinen ainutkertaisuus, liian suuri havainnointi kohde, jolloin tilanteen rekisteröiminen on vaikeaa, havainnoitavan ilmiön esiintymisen harvinaisuus sekä havainnoitavaan yhteisöön sopeutuminen, jolloin tulee esiintyville ilmiöille sokeaksi. (Niskanen 2012).

Kvalitatiivisen tutkimuksen päähaaste on tutkimustulosten oikeanlaisessa analysoinnissa, koska tutkittava aineisto on usein ei-numeerisessa muodossa. Tämä vaatii tutkijalta oivalluksia tutkimustulosten tarkastelussa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset eivät usein ole yleistyskelpoisia, vaan ne perustuvat tutkijan tulkintaan saadusta informaatiosta. Vertailu kelpoisuus on haastavaa, koska muita tutkimuksia aiheesta ei välttämättä ole. Erityisesti kvalitatiivisten tutkimusten tuloksia tarkasteltaessa voidaan käyttää hermeneuttista kehää. Tulosten ymmärtäminen edellyttää tulkintaa. Tulkinta alkaa esiyymmärryksellä ilmiöstä, jonka pohjalta tutkija aloittaa tulkintansa. Tulkinnasta palataan takaisin ilmiön yhteydessä esiintyneisiin asioihin ja sieltä taas takaisin tulkintaan uusia ilmiöitä kohdattaessa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulosten luotettavuutta tulee tarkastella vastaavuuden, siirrettävyyden, pysyvyyden ja uskottavuuden näkökulmasta. (Niskanen 2012).

Tutkimuksen eettisyydessä tulee ottaa huomioon vaitiolovelvollisuus. Tutkinta materiaalin tulee pysyä salassa ja sitä tulee näyttää vain tutkinnassa mukana oleville tutkijoille. Lasten kuvaamiseen tarvitaan lasten vanhemmilta suostumus, jonka hoidimme kirjallisena ja videomateriaalia näytimme ainoastaan Kids' Valleyn päiväkodin henkilökunnalle.

6.1 Tutkimuskysymys

Yhdessä Kids' Valley:n päiväkodin johtajan kanssa keskustellen ja Kids' Valley:n itselleen tekemään toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan perehtyen päädyimme opinnäytetyössämme seuraavaan tutkimuskysymykseen. Millä tavoin Kids' Valley:n toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma toteutuu päiväkodin arjessa? Tutkimuskysymyksen pohjalta tarkoituksena on nostaa esiin päiväkodin arjesta asioita, jotka toteutuvat Kids' Valley:n toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti tai jotka mahdollisesti eivät toteudu siinä halutulla tavalla.

Saadaksemme vastauksia tutkimuskysymykseen, meidän täytyi perehtyä huolellisesti Kid's Valley:n toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan, jotta voisimme lähteä pohtimaan sen toteutumista päiväkodin arjessa ja sen lisäksi meidän tulisi havainnoida itse päiväkodin arkea käytännössä. Päiväkodin toiveista päädyimme siihen, että parhaiten vastauksia tutkimuskysymykseen voisimme saada havainnoimalla heidän toimintaansa olemalla läsnä tilanteissa, samalla muistiinpanoja tehden, sekä videokuvaamalla tilanteet, jotta voisimme palata niihin jälkepäin tehdäksemme tarkempia havaintoja.

6.2 Aineiston keruumenetelmä

Aineiston kerääminen tapahtuu opinnäytetyössämme havainnoimalla sekä videokuvaamalla päiväkodissa tapahtuvaa toimintaa. Videokuvaaminen on valittu menetelmäksi päiväkodin toiveista. Videokuvaamista menetelmänä käytettiin vastaavanlaisen aineiston keräämiseen opinnäytetyömme sukulaissieluisessa "Tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa" -hankkeessa (2010), missä videokuvaamisen avulla tarkasteltiin niitä samoja teemoja, joita me opinnäytetyössämme käsittelemme. Videokuvaamisen avulla saadaan taltioitua päiväkodin perustoimintaa juuri sellaisena kuin se on ja sitä pystytään jälkikäteen käymään läpi, arvioimalla ja analysoimalla siitä kuinka hyvin tasa-arvoinen varhaiskasvatus ja päiväkodin oma toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma toteutuvat käytännössä. Pelkästään paikanpäällä tilanteita havainnoimalla on riski, ettemme huomaisi päiväkodin perustoiminnassa niitä kaikkia tilanteita, jotka pystymme kuvatur videomateriaalin avulla käymään uudestaan läpi. Tämän lisäksi tilanteiden havainnoimisessa toinen riski on havainnoitsijan läsnäolo, mikä osaltaan vaikuttaa siihen, miten kasvattaja tiedostaa käyttäytymisensä ja ohjaa toimintaansa sen mukaisesti. Videokuvaaminen mahdollistaa taltioivan esineen jättämisen tilaan huomaamattomaan paikkaan, mikä

vie kasvattajan huomion havainnoitsijasta ja tämän läsnäolosta pois mahdollista näin ai-
domman kohtaamisen kasvattajan ja lapsen välillä päiväkodin arjessa.

Videokuvaamisen tukena käytämme aineiston keruumenetelmänä havainnointia. Havainnoinnin
teemme ulkopuolisen näkökulmasta olemalla läsnä mutta osallistumatta päiväkodin toimintoi-
hin. Dokumentoimme havainnot tekemällä muistiinpanoja. Muistiinpanoja tehdessämme lai-
tamme muistiinpanoihin aikaleimat, jolloin tutkimuksemme kannalta mielenkiintoisiin tilan-
teisiin palaaminen myöhemmin videomateriaalin avulla on helpompaa. (Jyväskylän yliopisto
2015).

Kuvattu materiaali on tarkoitus käydä kokonaisuudessaan läpi ja siitä on tarkoitus tuottaa kat-
tava analyysi päiväkodissa toteutuvasta (tai toteutumattomasta) tasa-arvoisesta varhaiskasva-
tuksesta. Analyysin tavoitteena on löytää tasa-arvoiseen varhaiskasvatukseen liittyviä asioita,
jotka toteutuvat päiväkodissa hyvin ja mahdollisia ongelmakohtia, joissa on vielä kehitettä-
vää.

Analyysin pohjalta tuotetaan päiväkotiin raportti, jossa käy ilmi päivittäisissä perustoimin-
noissa ja kanssakäymisessä hyvin ja huonosti toimivat asiat sekä mahdolliset kehittämiskoh-
teet. Raportin lisäksi tarkoituksena on työstää videomateriaalista kooste, jossa mahdolliset
sukupuolittuneet kasvatuskäytännöt tulisivat konkreettisesti näkyville.

6.3 Suunnitelma videoinnin toteutukseen

Videoinnin toteuttamisessa tulee huomioida monia asioita, jotta kuvattu materiaali olisi mah-
dollisimman hyvä tasoista analysoinnin toteuttamiseen ja tutkimustulosten tuottamiseen. Vi-
deoinnin yhteydessä teemme havainnoistamme muistiinpanoja, jotta pystymme palaamaan
mielenkiintoisiin ja tutkimuksellemme olennaisimpiin kuvaustilanteisiin helpommin. Ennen ku-
vaamisen aloittamista huolehdimme kuvauslupa-asioista yhdessä päiväkodin henkilökunnan
kanssa, jotta kaikkien lasten vanhemmilta on saatu lupa päiväkodissa kuvaamiseen. Kuvaus-
lupa-hakemuksesta teimme mahdollisimman helposti ymmärrettävän, yksinkertaisen ja ly-

hyen, jotta lasten vanhempien olisi helpompi suostua lastensa kuvaukseen ja videokuvaamisessamme meidän ei tällöin tarvitsisi miettiä sitä, keitä lapsia kuvaustilanteessa on mukana. (Ohjeistus videointiin.)

Kuvaaminen saattaa olla monille päiväkodin lapsille uusi asia, joka voi alkuun jännittää. Jännitystä ja lasten hämmennystä pyrimme vähentämään esimerkiksi sillä, että päiväkodin ohjaajat ovat kertoneet lapsille etukäteen videokuvaamisesta ja sen keskittymisestä ainoastaan aikuisten tarkkailuun. (Ohjeistus videointiin.)

Kuvaamisessa keskitymme tilanteisiin, jotka ovat päivittäin päiväkodissa toistuvia. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi aamupiiri, pukeutumis- ja riisumistilanteet, leikkitilanteet, ruokailu ja ohjattu toiminta. Kuvaamme samoja päiväkodin perustoimia useana eri päivänä, jotta on mahdollista nähdä, jos toiminnan rakenteissa piilee mahdollisia toistuvuuksia. Todella meluisten tilanteiden kuvaamista vältämme, sillä niissä voi olla vaikeaa saada selvää puheesta, jolloin aineiston analysoiminen on hankalaa tai voi osoittautua jopa mahdottomaksi. Kuvaamisen aloittamisessa pyrimme löytämään sellaisen kuvakulman, josta saisi mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan tilasta ja siinä tapahtuvasta toiminnasta ottaen kuitenkin huomioon videotallentamisen mahdolliset rajallisuudet äänentallentamiseen mikä tarkoittaa sitä, että videokamera on tarpeeksi lähellä kuvattavia tilanteita, jotta tilanteiden äänet saadaan myös taltioitua. Kuvauksen aikana pyrimme pysyä paikoillamme, ettemme vuorovaikuttaisi tapahtuvaan toimintaan lainkaan. (Ohjeistus videointiin.)

6.4 Suunnitelma videoinnin analysointiin

Tarkoituksena on analysoida kaikki kuvattu materiaali. Keskustelimme yhdessä Kids' Valley:n johtajan kanssa heidän toiminnallisesta tasa-arvosuunnitelmastaan ja siitä millaisiin asioihin toimintaa havainnoidessa tulisi kiinnittää huomiota, jotta saisimme mahdollisimman paljon vastauksia opinnäytteemme tutkimuskysymykseen ja pystyisimme antamaan Kids' Valley:n päiväkodin työntekijöille tarkemman raportin toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutumisesta käytännössä. Yhteisen keskustelun pohjalta päätimme, että aineiston analysoinnissa otamme huomioon aikuisten ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa seuraavia kysymyksiä:

- Minkäläistä kieltä kasvattajat käyttävät lasten kanssa?
- Onko mahdollisesti nähtävissä eroavaisuuksia siinä millaista kieltä kasvattajat käyttävät poikien tai tyttöjen kanssa, ja millaisista asioista heidän kanssaan keskustellaan?
- Onko tytön ja pojan avunpyyntöön vastaamisessa eroja?
- Onko aikuisen käyttäytyminen ristiriitatilanteissa samanlaista tytöille kuin pojille?
- Huomioidaanko toisia lapsia enemmän kuin toisia?
- Saako joku lapsista esimerkiksi muita useammin vastata kasvattajan kysymyksiin, toimia kasvattajan apuna tai saa kasvattajan ohjaamissa toiminnoissa muita enemmän huomiota (pääsee toimimaan enemmän kuin muut tai saa aina toimia ensimmäisenä)?

Koska tutkimuksemme keskittyy tasa-arvo suunnitelman toteutumiseen, on sukupuolien väliset erot aikuisten kanssa käytävässä vuorovaikutuksessa huomioitava. Tätä tarkastelemme päivittäin toistuvissa tilanteissa kuten pukemisessa, tai siinä minkäläistä palautetta kasvattaja lapsille antaa. Onko tyttöjen ja poikien välillä eroa ja millaisissa tilanteissa se ilmenee? Saako joku lapsista apua pyyteettömästi kasvattajalta ja joutuuko joku toinen aina odottamaan kasvattajan apua? Huomioimme myös sitä, millaisiin leikkeihin tai toimintoihin kasvattajat ohjaavat lapsia, tapahtuuko tässä esimerkiksi usein toistoa siten, että ohjataan poikia aina autoleikkeihin ja tyttöjä prinsessaleikkeihin? Onko lapsilla rooleja leikeissä ja kuka ne on määritellyt? (Ohjeistus aineiston analysointiin.)

7 Opinnäyttetyön toteuttaminen

Tammikuussa 2017 pohdimme mahdollista opinnäyteaihetta ja sattumalta saimme kuulla, että Kids Valleyn päiväkotia oli laittanut koulullemme sähköpostia, jossa he kertoivat olevansa kiinnostuneita erilaisista yhteistyöprojekteista sosionomiopiskelijoiden kanssa. Lähetimme heille viestiä selvittääksemme, minkälaisista projekteista oli kyse ja olisiko heillä mahdollisesti sellaiselle projektille tarvetta, josta saisimme itsellemme opinnäytteen aiheen.

Muutaman sähköpostiviestin jälkeen kävi ilmi, että he kaipaivat ulkopuolista henkilöä hainnoimaan heidän työntekeään ja aiemmin edellisenä syksynä tekemänsä toiminnallisen

tasa-arvosuunnitelman toteutumista käytännössä. Sovimmekin, että tulemme paikanpäälle käymään ja keskustelemaan tarkemmin projektista ja sen mahdollisesta toteuttamisesta opin- näytetyönä. Vierailimme päiväkodilla ja sovimme, että tulemme havainnoimaan heidän työn- tekoaan ja samalla toteuttamaan aiheesta opinnäytetyömme.

Yhdessä päiväkodin johtajan kanssa pohdimme projektin toteutusta ja aikataulua. Haasteelli- sinta oli miettiä sitä, kuinka monta kertaa kävisimme päiväkodilla havainnoimassa toimintaa, jotta saisimme tarpeeksi vertailukelpoista materiaalia analyysin tuottamista varten. Alusta asti olimme yhtä mieltä siitä, että pari vierailua ei riittäisi tarpeeksi kattavaan materiaaliin. Loppujen lopuksi päädyimme yhteistuumiin siihen, että vierailisimme päiväkodilla 10 kertaa ja jokaisella kerralla havainnoisimme toimintaa noin 2 tunnin ajan. Lisäksi jokainen havainnoi- tikerta videokuvattaisiin, jotta voisimme tehdä jälkikäteen kuvaamamme videomateriaalin pohjalta tarkempaa analyysia. Sovimme myös, että vierailemme päiväkodissa eri ajankohtina, jotta saisimme laajemman kuvan päiväkodin arjen rutiineista ja toiminnallisen tasa-arvo suunnitelman toteutumisesta niissä. Tarkoituksenamme oli myös pyrkiä seuraamaan jokaisen päiväkodin työntekijän toimintaa 10 käyntikerran aikana.

Alustavaksi aikatauluksi sovimme, että havainnointi käynnit toteutettaisiin kevään 2017 ai- kana, ja lopullinen raportti päiväkotiin annettaisiin mahdollisesti heinäkuussa. Ennen havain- nointikäyntien aloittamista meidän piti kuitenkin laatia päiväkodille kuvauslupahakemus, joka jaettaisiin päiväkodin lapsien vanhemmille. Toteutimme hakemuksen ja lähetimme sen päivä- kodin työntekijöille, jotka jakoivat ne vanhemmille. Sen jälkeen jäimme odottelemaan van- hempien lupaa päiväkodissa kuvaamiseen. Lupahakemusten palautumisessa päiväkotiin kesti noin kahden viikon ajan, jonka jälkeen päiväkoti otti meihin yhteyttä kertoakseen kaikkien vanhempien suostuneen päiväkodissa kuvaamiseen. Tiedon saatuaamme sovimme päiväkodin kanssa ensimmäisestä havainnointi päivästä.

Seuraavat havaintokäyntikertoja käsittelevät kappaleet kuvaavat paikanpäällä päiväkodissa tekemiämme havainnot, eivätkä lopullisia havainnot joissa on käytetty myös videoitua mate- riaalia laajemman havainnointituloksen aikaan saamiseksi.

7.1 Havainnointikäynnit

Toteutimme suunnitellut 10 havainnointikäyntiä kevään aikana. Ensimmäinen käynti tapahtui 13.3.2017 ja viimeinen 18.4.2017. Jokaisella kerralla kuvasimme toimintaa ja samalla teimme havaintoja, jotka kirjoitimme ylös. Tarkoituksenamme oli myöhemmin vertailla tekemiämme havaintoja myöhemmin tarkastellessamme käyntejä uudestaan videolta käsin. Käyntiemme tarkoituksena oli kiinnittää erityistä huomiota toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa esiin nostettuihin asioihin ja niiden toteutumiseen käytännössä. Jaoimme käyntikerrat myös eri kellon aikoina tapahtuviksi, jotta saimme laajempaa kuvaa siitä miten nämä asiat tapahtuvat esimerkiksi aamupalan, pienryhmätoiminnan tai ulkoilun aikana. Pyrimme havainnoimaan toimintaa mahdollisimman laajasti näiden 10 vierailukerran aikana. Ennen kuvaustemme aloittamista päiväkodin johtaja oli tiedottanut henkilökuntaan kuuluvia opinnäytetyöstämme, video kuvaamisesta ja tarkkailemistamme asioista.

7.1.1 Ensimmäinen havainnointikerta 13.3.2017

Ensimmäinen vierailu toteutettiin maanantaiaamuna 13.3 klo 9-11. Tarkoituksena oli havainnoida aamupiirin tapahtumia sekä pienryhmässä tapahtuvaa toimintaa. Aamupiiristä nostimme näkemämme perusteella esiin muutamia asioita. Jäimme pohtimaan oliko lasten istuminen tyttöpoikajärjestyksessä aamupiirillä heidän tasa-arvoisen toimintasuunnitelmansa mukaista, kuten myös paikalla olevien tyttöjen ja poikien lukumäärän laskeminen. Lopuksi kuitenkin laskettiin kaikkien paikalla olevien lapsien lukumäärä, joka puolestaan ehkä vastasi enemmän sitä mitä he itse halusivat toiminnaltaan omassa suunnitelmassaan. Lisäksi viimeisenä asiana kirjasimme itsellemme ylös kysymyksen siitä, huomioitiinko toisia lapsia enemmän ja saivatko toiset lapset osallistua ja vastata ohjaajan kysymyksiin muita useammin, sekä komennettiin poikia herkemmin kuin tyttöjä. Tarkoituksenamme oli merkata ylös myös juuri tällaisia asioita, joihin voisimme kiinnittää tarkemmin huomiota myöhemmin videoitua materiaalia katsoessa.

Aamupiirin jälkeen siirryimme seuraamaan yhden päiväkodin ohjaajan pitämää pienryhmää noin tunnin ajaksi. Pienryhmä meni kokonaisuudessaan mielestämme hyvin. Toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan liittyen teimme muutamia muistiinpanoja, jotka halusimme tarkistaa tarkemmin videolta. Tytöt saivat tuokion aikana mielestämme enemmän huomiota ohjaajalta toiminnan aikana, sekä sitä seuranneessa vapaassa leikissä. Lisäksi kirjasimme ylös ohjaajan

monet poistumiset pienryhmästä, hänen lähtiessään hakemaan joitakin tarvikkeita jotka oli alkuun unohtanut ottaa.

Palatessamme käyntikertaan myöhemmin videolla tarkastelimme vielä tarkemmin esiin nostamiimme asioita, muun tarkkailun ohella. Huomasimme, että aamupiiriltä jäänyt ajatus toisten huomioinnista enemmän tai poikien enemmästä komentamisesta suhteessa tyttöihin, eivät pitäneet paikkaansa, vaan kaikki saivat osallistua tasapuolisesti ja ohjaaja komensi tarpeen tullen yhtälailla kaikkia. Myös pienryhmästä jäänyt ajatus tytön saamasta erityishuomioinnista osoittautui vääräksi videolta tarkasteltuna. Videolta kävi ilmi, että ohjaaja huomioi kaikkia lapsia ja tyttöön liittyvä huomiointi liittyi vain siihen, että hän hakeutui ohjaajan läheisyyteen leikkimään omia leikkejään poikien leikkiessä keskenään. Leikkiessään tytön kanssa ohjaaja huomioi kuitenkin yhtälailla myös poikien toimintaa välillä. Huomio ohjaajan useasti poistumisesta ryhmän toiminnan aikana osoittautui kuitenkin oikeaksi.

7.1.2 Toinen havainnointikerta 14.3.2017

Toinen havainnointi toteutettiin 14.3.2017 klo 8-10. Tällä kertaa havainnoimme eskari ryhmän toimintaa. Eskari ryhmän toiminnasta huomasimme monia toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelman mukaisia asioita. Toiminnan aikana vastausvuorot jaettiin viittaamalla, mutta ohjaaja pyrki myös selkeästi huomioimaan sellaisia lapsia, jotka eivät halunneet viitata, osoittamalla välillä myös kysymyksiä heille. Tällä tavoin ohjaaja kannusti myös hiljaisempia lapsia osallistumaan toimintaan. Myös yhteinen kehuminen esimerkiksi lauseessa ”Te keksitte hyviä”, oli meistä hyvä esimerkki toimintasuunnitelman toteuttamisesta käytännössä puheen tasolla.

7.1.3 Kolmas havainnointikerta 20.3.2017

Kolmannella kerralla havainnoimme klo 9-11. Aloitimme seuraamalla aamupiiriä ja tekemällä siitä havaintoja. Sama kysymys nousi jälleen esiin niin kuin aiemmin, komennettiinko toisia lapsia useammin kuin muita ja oliko se aiheellista. Tämän totesimme myös videolta myöhemmin.

Aamupiirin jälkeen siirryimme seuraamaan toisen ohjaajan pitämää pienryhmää. Pienryhmässä teimme samankaltaisia havaintoja kuin aamupiirissä. Heti toiminnan alkuun kehoitettiin kaikkia lapsia istumaan samalle matolle, mutta yhden lapsen annettiin kuitenkin istua jalkkaralla. Saman lapsen kohdalla esiintyi myös sallivampi linja toiminnan aikana, jolloin lapsen annettiin touhuta omiaan ohjaajan vetäessä toimintaansa muille. Ohjaaja huomautti kyllä lasta niin kuin muitakin, mutta antoi silti hänen helpommin touhuta omia toimiaan verrattuna muihin.

7.1.4 Neljäs havainnointikerta 28.3.2017

Neljäs havainnointikerta tapahtui edellisen tavoin aamulla klo 9-11. Aamupiirin aikana kirjassimme ylös saman asian kuin ensimmäisessä aamupiirissä jossa olimme läsnä, paikalla olevien tyttöjen ja poikien lukumäärän laskemisen. Tätä kuitenkin seurasi yhtälailla kaikkien paikalla olevien lasten lukumäärän laskeminen. Tilanteessa huomasimme myös sen, että yhden tytön annettiin käydä hakemassa leluja aamupiirin aikana vaikka muita lapsia komennettiin herkemmin heidän touhutessaan jotain muuta kuin mitä aamupiirin aikana oli tarkoitus.

Aamupiiriä seurasi laulutuokio. Laulutuokion aikana huomasimme, että lauluissa oli selkeästi huomioitu eri maita ja tällä tavoin tuotu esiin eri kansalaisuuksia ja erilaisuutta, joka oli linjassa Kids Valleyn toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman kanssa. Laulutuokiolta havainnoimme nousi esiin myös se, että jälleen yhden tytön annettiin tehdä omiaan noin 10 minuutin ajan ilman, että siihen olisi kiinnitetty sen kummemmin huomiota. Laulutuokiolta nousi kuitenkin esiin myös hyvä esimerkki Kids Valleyn toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmassa mainitusta positiivisesta erityishuomioinnista, kun poika jota usein jouduttiin kehoittamaan keskittymään toimintaan, sai tällä kertaa erityisesti maininnan siitä kuinka hyvin hän osallistui laulutuokioon ja lauluihin.

Lisäksi huomasimme laulutuokion alkamisen kestävästi todella pitkään aikuisista johtuvista syistä. Tuokio ei ollut tarpeeksi valmiiksi suunniteltu, ja alkuun jouduttiinkin etsimään monia asioita ja tästä johtuen lapset joutuivat istumaan pitkään paikallaan, joka puolestaan saattoi lisätä tuokion levottomuutta jo ennen kuin se pääsi alkamaan. Laulutuokion jälkeen havainnoimme vielä ruokailua ja sen aloittamista, jossa meidän havaintojemme perusteella kaikkia lapsia huomioitiin yhtälailla.

7.1.5 Viides havainnointikerta 29.3.2017

Viidennellä kerralla havainnoimme myös aamupiiriä, sekä pukeutumistilannetta ulos lähtiessä ja ulkoilua sen jälkeen. Aamupiirin aikana nousi esiin samoja asioita kuin aiemmin, vaikkakin ohjaaja oli eri. Tyttöjen ja poikien lukumäärien laskeminen kuului jälleen aamupiirin alkuun. Aamupiirin aikana myös poikia pelleilyyn tai aamupiiriin kuulumattomaan toimintaan tunnuttiin puuttuvan herkemmin. Samaten esiin nousi ohjaajan kommentti ”nyt mä en ota teiän paitoja” lapsen riisuessa paitaansa kesken aamupiirin, vaikkakin hän oli juuri hetkeä aiemmin ottanut yhden tytön paidan vastaan tämän riisuessa sen ja ojentaessa ohjaajalle.

Aamupiirin aikana leikittiin myös ”arvuutteluleikkiä”, jossa ohjaaja arvuutteli lapsilta erilaisia asioita. Kuitenkin nostimme leikin sisältä esiin lauseen ”onkos tässä tyttö, onkos tässä poika”, ja pohdimme sen tarpeellisuutta toiminnassa. Oliko se toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaista ja olisiko sen kenties voinut jättää pois.

Aamupiirin jälkeen lapset lähtivät pukemaan ulos ja pukeutumistilanne sujui varsin mallikkaasti ja toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti. Kaikille lapsille tarjottiin apua ja pienempiä lapsia autettiin enemmän, koska he tarvitsivat vielä enemmän apua ulkovaatteiden pukemisessa. Samoin myös ulkoilu pukemisen jälkeen toteutui toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti, ohjaaja piti silmällä kaikkien lapsien leikkiä ja tiesi missä jokainen lapsi on, ja auttoi myös muutamaa lasta pääsemään alkuun leikeissään kun näytti siltä, että lapset eivät saaneet leikkejään aluilleen.

7.1.6 Kuudes havainnointikerta 30.3..2017

Kuudennella havainnointi kerralla kävimme päiväkodissa klo 11-13 ja pyrimme havainnoimaan ruokailua, pukemistilanteita ja ulkoilua. Ruokailussa jokaisella lapsella oli samat säännöt ja vaatimukset ja niistä pidettiin kiinni. Pukemistilanteessa korostuivat erityisesti tällä kertaa lämmin ja ystävällinen lapsen kohtaaminen, joka oli erityisesti linjassa toimintasuunnitelman kanssa. Lapsia autettiin tasapuolisesti, kunkin taidot huomioiden, sekä ohjaajalla oli myös aikaa jutella ja heittää pientä vitsiä lasten kanssa. Tämä näkyi, sekä pienempien lasten kohdalla, sekä myös eskareiden kohdalla. Kiireettömyys korostui hyvällä tavalla tilanteessa.

Ulkoilun aikana yksi aikuinen auttoi lapsia siivoamaan leikkimökkiä, toisen vahtiessa muiden lasten leikkejä. Siivoukseen pääsivät osallistumaan kaikki halukkaat lapset. Ulkoilun aikana sattui myös lasten ristiriitatilanne, jonka yksi ohjaajista hoiti hyvin lasten kanssa. Hän kävi lasten kanssa tilanteen läpi kunnolla ja puhuessaan asettui myös lapsen tasolle kyykkyyyn. Kun asia oli selvitetty, molemmilta lapsilta vaadittiin anteeksi pyynnöt ja ohjaaja keräsi siltä ulkoilulta molemmilta lapsilta lapiot pois, koska leikki niillä ei selkeästi nyt onnistunut.

7.1.7 Seitsemäs havainnointikerta 4.4.2017

Seitsemännellä havainnointi kerralla kävimme päiväkodissa aikavälillä 9.30-11.30. Havainnoimme pienryhmätoimintaa, ruokailua sekä pukemistilannetta ennen ulkoilua. Pienryhmässä lapset askartelivat pääsiäisaskarteluita, joissa kukin sai valita haluamiaan koristeita vitsaansa. Ohjaaja antoi lasten vapaasti valita koristeet, eikä tarjonnut esimerkiksi ”poikamaisia” värejä pojille tai päinvastoin ”tyttömäisiä” värejä tytöille. Tämä noudatti selkeästi heidän toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmansa linjauksia. Toiminnan aikana säännöt olivat myös yhtenevät kaikkien lapsien kohdalla.

Ruokailu eteni samalla tavalla kuin muinakin kerroilla. Sen aikana näkyi aikuisen rauhallinen lasten kohtaaminen, sekä kaikkien huomioiminen ja pienempien lasten auttaminen heidän tarvitessaan apua ruokailussa. Yhden lapsen paikkaan siirrettiin kun ruokailu ei onnistunut omalla paikalla, lasta oli jo aiemmin varoitettu asiasta ja kun syöminen ei onnistunut niin säännöistä pidettiin hyvin kiinni ja lapsi söi tällä kertaa ruokansa loppuun toisessa pöydässä.

Pukemistilanteessa kaikki sujui jälleen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti. Aikuisilla oli aikaa lapsen kohtaamiseen, ja apua annettiin sen mukaan mitä kukin lapsi tarvitsi, kaikki lapset huomioiden. Aikuisen lämpimästä ja kiireettömästä lapsen kohtaamisesta nähtiin myös hyvä esimerkki aikuisen auttaessa lasta pukemaan hanskoja käteensä samalla ”missä on peukalo” laulua laulaen.

7.1.8 Kahdeksas havainnointikerta 7.4.2017

Kahdeksannella kerralla tarkoituksenamme oli havainnoida aikuisen toimintaa lapsen saapuesssa päiväkotiin ja aamupalaa sen jälkeen, joten havainnointikerta toteutettiin klo 7-9. Lasten saapuesssa päiväkotiin kaikki näytti menevän hyvin, aikuinen toivotti lapset ystävällisesti tervetulleeksi päiväkotiin heidän saapuessaan, sekä huomioi myös lapsen vanhemmat ja kuunteli heitä jos heillä oli jotakin kerrottavaa. Ainoastaan yksi aikuisen kommentti, ”good morning miss pink, nice shoes” ei ollut linjassa toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman kanssa, sillä lapsen pukeutumiseen ei ollut tarkoitus kiinnittää tällä tavoin huomiota. Aamupala puolestaan eteni niin kuin muutkin ruokailut, ja varsinkin aamulla kun lapsia oli vähemmän paikalla kuin lounaalla niin aikuisella oli vielä enemmän aikaa kohdata lapsia.

7.1.9 Yhdeksäs havainnointikerta 12.4.2017

Yhdeksännellä kerralla oli tarkoitus havainnoida samoja tilanteita kuin edelliselläkin kerralla, joten havainnoimme päiväkodin toimintaa samaan aikaan klo 7-9. Ainoana erona tällä kertaa oli, että aamulla paikalla oleva työntekijä oli eri. Saapumistilanteet sujuivat yhtä hyvin kuin edelliselläkin kerralla. Lapsen saapuesssa työntekijän ja lapsen kohtaaminen oli lämmintä ja lapsi toivotettiin kätellen huomenta sanomalla päiväkotiin. Samoin myös lasten vanhempien kanssa kuulumisten vaihtamiseen oli aikaa.

Ennen aamupalaa aikuisella oli aikaa lasten kanssa jutteluun ja kirjojen katseluun. Myös aamupala eteni hyvin niin kuin muutkin syömistilanteet, aikuisella oli aamupalan tarjoilun ja syömisen aikana aikaa lasten kanssa rupatteluun, ja kaikilla oli samat säännöt ruokailuun liittyen.

7.1.10 Kymmenes havainnointikerta 18.4.2017

Kymmenennellä ja samalla viimeisellä kerralla havainnoimme vielä kerran aikaista aamua klo 7-9. Lasten saapuesssa kohtaaminen oli jälleen yhtä lämmin henkistä kuin aiemminkin kerroilla ja aikuisella oli yhtä lailla aikaa lasten kanssa toimimiseen sekä vanhempien kohtaamiseen.

Aamupala oli tällä kertaa paljon kiireisemmän oloinen kuin aiemmin, mutta tästä huolimatta työntekijälle oli aikaa kohdata jokaista lasta erikseen heidän hakiessaan aamupalaa ja syödessään sitä. Rauhattomuudesta johtuen työntekijä joutui useamman kerran komentamaan lapsia, mutta kaikkia lapsia komennettiin yhtä lailla, eikä nähtävissä ollut eroja siinä että jotakin lasta olisi komennettu muita enemmän tai kohdeltu eri tavoin kuin muita.

7.2 Aineiston analysointi

Havainnointikertojen jälkeen tarkoituksena oli katsoa läpi vielä jokainen havainnointikerta videolta ja vertailla aiempia muistiinpanoja, sekä tehdä mahdollisia uusia havaintoja jotka saattoivat jäädä huomaamatta paikanpäällä ollessa. Videoiden katsominen jaettiin muutamalla päivällä ja tarkoituksena oli katsoa 2-3 videota samana päivänä, pieniä taukoja pitäen, jotta keskittyminen jokaiseen videoon säilyisi. Useamman videon katsominen samana päivänä saattaisi olla haasteellista, sillä keskittyminen monen tunnin videoiden katsomisen jälkeen tuottaisi mahdollisesti haasteita.

7.2.1 Havainnot videoiden pohjalta

Videoita katsoessamme päätimme, että lopullisessa raportissamme Kids Valleyn päiväkodille, tulisimme jakamaan päivän eri osiin ja kertoisimme havaintomme liittyen niistä jokaiseen. Jaotimme päiväkodin toimintapäivän seuraaviin osiin: Päiväkotiin saapuminen, Aamupala/Lounas, Aamupiiri, Pienryhmät + Eskarit, Laulutuokio, Vapaaleikki, Pukeminen, Ulkoilu, sekä Yleiset havainnot. Havaintokäynneillämme jokainen näistä tilanteista toistui useasti ja tilanteihin pääsivät päivästä riippuen mukaan jokainen päiväkodin työntekijöistä. Näin ollen pystyimme tekemään pientä vertailua toisiaan vastaavien tilanteiden kesken sekä havainnoimaan kaikkien työntekijöiden toimintaa. Toki meistä riippumattomista syistä, työvuorot osuivat loppuen lopuksi niin, että havaintojen kohteena olivat muutamat työntekijät hieman enemmän kuin toiset. Tästä huolimatta saimme tehtyä Kids Valleyn tyydyttävän kokonaisuuden, jossa he saivat omasta mielestään tarpeeksi havaintoja kaikista työntekijöistä.

Videoita katsoessamme totesimme, että havaintokäyntien kuvaaminen oli ollut todella hyvä idea päiväkodilta itseltään sillä niiden tapahtumiin oli helppo palata ja huomasimmekin ajoittain tilanteiden edenneen hieman erilailla kuin olimme paikanpäällä ajatelleet. Videoiden avulla tilanteen pystyi katsomaan niin moneen kertaan uudestaan kuin halusi ja ilman niitä osa havainnoistamme olisi itseasiassa osoittautunut vääräksi. Lisäksi niiden pohjalta löydettiin paljon asioita, joita ei paikanpäällä ollessa tullut huomanneeksi. Videoinnin ohella oli erittäin hyvä, että olimme tehneet valmiiksi muistiinpanoja havainnointikäyntien aikana, ne helpottivat tilanteisiin palaamista, sekä olimme merkinneet niihin paljon tilanteita jotka halusimme tarkistaa uudelleen videolta ja joista osa osoittautuikin erilaisiksi kuin miltä ne olivat aiemmin näyttäneet.

Videoita katsoessamme tuotimme itsellemme toiset muistiinpanot, joita vertasimme koko ajan samalla päiväkodissa aiemmin tekemiimme muistiinpanoihin. Videot katsottuamme tuotimme molempien muistiinpanojen pohjalta Kids Valleyn päiväkotiin Powerpoint raportin, jossa kerroimme kaikki tekemämme havainnot, sekä havainnollistimme raportissamme esiin nousevia asioita myös muutamilla video pätkillä, jotka olimme koostaneet kuvaamistamme videoista. Raportin teon jälkeen sovimme päiväkodin kanssa tapaamisen ja kävimme esittelemässä sen (MILLOIN) Kids Valleyn päiväkodissa. Esittelykertaa varten sovimme päiväkodin johtajan kanssa, että tilanteeseen osallistuisivat kaikki päiväkodin työntekijät. Havaintojen esittely käytiinkin kaikkien työntekijöiden kanssa läpi, samalla heidän kun he itse keskustelivat rakentavasti esille nostamistamme asioista noin puolentoista tunnin ajan. Esittelyn jälkeen saimme vielä päiväkodin johtajalta palautetta siitä, että tuottamamme raportti oli ollut juuri sellainen kuin he toivoivatkin ja siitä on varmasti hyötyä heille.

8 Lopulliset havainnot

Lopullisissa havainnoissa tarkoituksena on vastata tutkimuskysymykseen, “millä tavoin Kids’ Valleyn toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma toteutuu päiväkodin arjessa?”. Tähän vastataan päiväkodissa tehtyjä ja videolta kerättyjä havaintoja Kids’ Valleyn toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan vertaamalla. Tarkoituksena on nostaa päiväkodille esiin toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaan toteutuvia asioita, sekä myös asioita, jotka eivät toteudu täysin linjassa sen kanssa.

Vastataksemme parhaiten tutkimuskysymyksen, päätimme jakaa tekemämme lopulliset havainnot yhdeksään eri kategoriaan, jotka toistuivat Kids Valleyn päiväkodin päivittäisessä arjessa. Syynä tähän oli, että jakamalla kaikki tilanteet tiettyihin kategorioihin pystyimme tekemään hieman tarkempaa havainnointia samanlaisten tilanteiden kanssa. Esimerkiksi vertailemalla kaikkia aamupiirejä keskenään pystyimme saamaan hieman kuvaa siitä, oliko aamupiireissä nähtävissä vaihteluita esimerkiksi päivästä tai sen ohjaajasta riippuen. Lisäksi koimme, että jakamalla havainnot päiväkodin työntekijöille tuttuihin kategorioihin, lopullisen raportin esittäminen päiväkodilla olisi selkeämpää ja helpommin seurattavaa.

Lopullisia kategorioita olivat: Päiväkotiin saapuminen, ruokailutilanteet, Aamupiiri, Pienryhmät ja esiopetus, Laulutuokio, Vapaaleikki, Pukeminen, Ulkoilu, sekä Yleiset havainnot. Tuotimme jokaisesta oman kappaleensa lopulliseen raporttiin, päiväkodissa tekemiemme havaintojen sekä videoiden katsomisen tuotoksena syntyneiden havaintojen pohjalta.

8.1 Päiväkotiin saapuminen

Päiväkotiin saapumiseen liittyvät tilanteet näimme, muutamaa tilannetta lukuun ottamatta, Kids' Valleyn tasa-arvoisen toimintasuunnitelman mukaisiksi. Kaikki työntekijät kohtasivat lapsia ja heidän vanhempiaan ystävällisesti, luoden lapsen mukavan ilmapiirin saapua aamulla päiväkotiin. Työntekijöille oli myös aikaa vanhempien kanssa kuulumisten vaihtamiseen jokaisella kerralla. Nostimme myös esiin, että lapsen tasolle tuleminen ja hyvää huomenta toivottaessa kättely lapsen kanssa, korosti toimintasuunnitelman toteutumista käytännössä lapsen kohtaamisissa. Aikuisella oli myös aikaa lukea satuja ja leikkiä lasten kanssa ennen aamupalaa.

Näimme nämä tilanteet toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisiksi, koska niissä nousivat esiin toimintasuunnitelmassa mainitut asiat liittyen lapsien tasa-arvoiseen kohtaamiseen, sekä aikuisen käyttämään kieleen lapsen kanssa. Lapsen saapuessa päiväkotiin aikuisen ystävällinen tervehtiminen ja lapsen tasolle asettuminen hänen kanssaan keskusteltaessa, vastasi suunnitelmassa haluttua lapsen ja aikuisen välillä tapahtuvaa lämmintä vuorovaikutusta. Tilanteessa emme myöskään nähneet eroja eri lasten kohdalla, vaan jokaista lasta kohdattiin yhtä ystävällisesti, joten tilanne vastasi myös suunnitelmassa esiin nostettua kaikkien lasten tasa-arvoista kohtaamista. Kaikkien yhtäläinen ja ystävällinen kohtaminen heti päivän al-

kaessa voidaan nähdä myös tukevan tasa-arvoisen toimintasuunnitelman kohtaa siitä, että toiminnan tarkoituksena on tukea jokaisen lapsen kokemusta arvokkaana ja hyväksytyksi tulevana yksilönä juuri sellaisena kuin hän on. Satujen lukeminen ja aikuisen osallistuminen lasten leikkiin tukivat myös toimintasuunnitelman ajatusta aikuisen ja lapsen välisestä kiireettömästä ja lämpimästä kohtaamisesta, jossa aikuisella on aikaa tulla mukaan lasten toimintaan.

Vanhempien kanssa tapahtuva kuulumisten vaihtaminen tuki myös toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman kieleen liittyvää kohtaa, jossa nostettiin esiin päiväkodin ja vanhempien välillä tapahtuvaa tiedon jakamista. Keskustelut toteutuivat vanhemmille paremmalla kielellä, jolla taattiin tiedon vaihtamisen toteutuminen paremmin, aivan niin kuin toimintasuunnitelmassa oltiin ajateltu.

Kids Valleyn tasa-arvoiseen toimintasuunnitelmaan liittyen havaitsimme ainoastaan muutamia kommentteja, jotka eivät olleet täysin linjassa sen kanssa. Näitä olivat kehuvat kommentit liittyen lapsen vaatteisiin tai tarpeettomasti sukupuoleen esimerkkeinä lausahdukset, ” Good morning miss pink, nice shoes” tai ” You are a big girl”. Nostimme nämä kommentit esiin, sillä ne eivät mielestämme noudattaneet täysin sitä, mitä toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa ajateltiin liittyen sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun. Tasa-arvosuunnitelman mukaan aikuisen rooli lapsen asennekasvatuksessa on merkittävä ja näin ollen myös aikuisen valitsemilla sanoilla on merkitystä päiväkodin toiminnassa. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ajatuksena on, että jokainen lapsi saa sukupuolensa osalta kokea itsensä sellaisena kuin on, jolloin tiettyyn vaatteisiin tai lapsen sukupuoleen liittyvät turhat kommentit voisi jättää pois. Tällöin edellä mainitut kommentit lapsen vaatteiden värityksestä, kenkien kehumisesta tai sukupuolesta, voidaan nähdä lausahduksina joista päiväkotitoiminnassaan haluaisi pyrkiä pois, vaikka ne olisikin tarkoitettu pelkästään mukaviksi kehuiksi.

Kuitenkin nämä olivat ainoat päiväkodin saapumistilanteisiin liittyvät havainnot, jotka eivät olleet täysin linjassa heidän tasa-arvoisen toimintasuunnitelmansa kanssa, joten kaiken kaikkiaan meidän mielestämme lapsen saapuminen päiväkotiin eteni hyvin suurilta osin linjassa sen kanssa, mitä Kids Valleyn työntekijät olivat tasa-arvoisessa toimintasuunnitelmassaan ajatelleetkin.

8.2 Ruokailutilanteet

Ruokailutilanteissa jokainen työntekijä huomioi kaikkia lapsiaan ollessaan vastuussa ruokailutilanteesta. Kaikkia lapsia kohdeltiin tasapuolisesti, eikä tilanteissa ollut havaittavissa eriarvoisuutta esimerkiksi siinä, että joku lapsista saisi aina ensimmäisten joukossa ruokansa tai pääsisi muita useammin toimimaan aikuisen apulaisena. Työntekijöille oli myös ruokailun aikana aikaa lasten kanssa jutteluun, joka tuki omalta osaltaan lapsen positiivista kohtaamista, joka oli myös nostettu esiin tasa-arvoisessa toimintasuunnitelmassa. Lisäksi lapsen osallisuutta toimintaan mahdollistettiin esimerkiksi ottamalla lapset apuun pöydän kattamisessa tai juoman kaatamisessa muille lapsille.

Näin ollen voidaan sanoa, että päivittäiset ruokailutilanteet (aamupala ja lounas) kulkivat linjassa toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman kanssa. Tasa-arvosuunnitelmassa nousi esiin lapsen osallistaminen toimintaan lapsen iästä tai kehitystasosta huolimatta, joka nousi myös ruokailutilanteissa huomioon kun kaikilla lapsilla oli vuorollaan mahdollisuus osallistua pöytien kattamiseen omien taitojensa mukaisesti. Suunnitelmassa tärkeäksi nostettu lapsen ja aikuisen välinen positiivinen ja kiireetön vuorovaikutus nousi esiin, ruokapöytä keskusteluissa, jossa aikuisella oli aikaa keskustella lapsien kanssa tasapuolisesti.

8.3 Aamupiiri

Aamupiiriltä esiin nousi asioita, jotka olivat hyvin linjassa tasa-arvoisen toimintasuunnitelman kanssa, mutta myös muutamia asioita jotka eivät mielestämme olleet täysin linjassa sen kanssa ja toimmekin ne esiin myös Kids Valleyn päiväkodille.

Aamupiirillä tasa-arvoisen toimintasuunnitelman mukainen asia oli lapsen osallistaminen aamupiirissä. Jokaiselle lapselle annettiin mahdollisuus vastaamiseen ja ohjaajat jakoivatkin hyvin vastausvuoroja kaikille lapsille, huomioiden myös hiljaisempia lapsia antamalla heillekin vastausvuoroja ilman viittaamista. Lisäksi kaikki ohjaajat huomioivat hyvin sen, että vaikka muutamat lapset olivat viittaamassa jokaiseen kysymykseen, niin heidät kyllä huomattiin mutta ohjaaja omalla toiminnallaan mahdollisti kaikille osallistumisen mahdollisuuden sekä positiivisten kokemusten saamisen. Nämä tilanteet tukivat mielestämme erinomaisesti tasa-arvoisen toimintasuunnitelman ajatusta kaikkien lasten osallistamisesta toimintaan, lapsen

iästä tai kehitystasosta huolimatta. Jokainen lapsi sai mahdollisuuden tulla kuulluksi ja olla osana toimintaa, niin kuin toimintasuunnitelmassa oltiin ajateltukin.

Nostimme esiin myös asioita, jotka meidän mielestämme eivät olleet täysin linjassa tasa-arvoisen toimintasuunnitelman kanssa. Näihin kuuluivat tilanteet, joissa meidän mielestämme tyttöjen pelleilyyn tai omaan toimintaan aikuisen ohjaaman aamupiirin aikana esiintyi sallivampaa linjaa kuin poikien vastaavaan toimintaan ja siihen reagoimiseen. Mielestämme aamupiirien aikana esiintyi pariin otteeseen tilanteita, jossa työntekijä ei joko huomannut tyttöjen toimintaa tai antoi sen tapahtua jostakin syystä. Havaitessamme aamupiirejä olimme sitä mieltä, että jos poika pelleili tai teki omia asioitaan samalla tavalla kuin joku tytöistä niin siihen reagoitiin herkemmin kuin tytön kohdalla. Tämän lisäksi havaitsimme kieltojen kohteena muutaman nimen toistuvan aamupiirien aikana muita lapsia useammin.

Tällainen toiminta ei mielestämme täysin noudattanut toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman linjausta, sillä suunnitelman mukaan aikuisen suhtautuminen lapsen toimintaan tulisi olla yhdenvertaista huolimatta siitä, kuka lapsista oli kyseessä. Suunnitelman mukaisesti kaikilla lapsilla tulisi olla samanlaiset säännöt päiväkodissa, eikä aikuisen toiminnassa tulisi esiintyä sallivampaa tai tiukempaa linjaa tiettyjen lasten kohdalla.

Huomioitavaa toki on, että meidän kannaltamme on mahdotonta sanoa, olivatko nämä lapset esimerkiksi muita vilkkaampia jonka takia heidän oli vaikeampia keskittyä aamupiiriin, sillä meillä ei ole lapsista sen enempää tietoa kuin mitä näimme käydessämme havainnoimassa toimintaa. Eikä meidän tehtävänä lisäksi ollutkaan tarkkailla lasten toimintaa vaan työntekijöiden. Joten halusimme ehdottomasti nostaa asian esiin, jotta työntekijätkin huomaavat että muutamat nimet toistuvat muita useammin, jotta he voivat jatkossa kiinnittää siihen huomiota ja mahdollisesti miettiä ratkaisuja jotka ehkä vähentäisivät kieltojen kohdistumista niin usein tiettyihin lapsiin.

8.4 Pienryhmät ja esiopetus

Pienryhmissä havaitsimme asioita, jotka eivät olleet mielestämme linjassa Kids Valleyn tasa-arvoisen toimintasuunnitelman kanssa. Samoin kuin aamupiireillä, myös pienryhmissä oli mielestämme havaittavissa sallivampi linja tyttöjen kohdalla kuin poikien. Tämä näkyi erityisesti muutamassa tilanteessa, joissa pienryhmää pitävä ohjaaja antoi tytön touhuta omiaan, samalla kuin ohjasi itse toimintaa muille. Hyvä esimerkki tällaisesta tapahtumasta oli tilanne, jossa ohjaaja pyysi kaikkia lapsia istumaan lattialle aloittaakseen suunnittelemansa toiminnan. Muut lapset istuivatkin heitä pyydettyyn paikkaan, mutta yksi tytöistä touhusi omiaan muualla, jolloin ohjaaja antoikin hänen tehdä omia asioitaan pitkän aikaa ennen kuin komensi lasta liittymään yhteiseen toimintaan. Sama toistui myöhemmin samassa pienryhmässä, jolloin ohjaaja veti edelleen toimintaansa ja tyttö lähti taas sivummalle tekemään omia asioitaan. Ohjaaja salli tytön omat leikit jälleen pitkään, ennen kuin reagoi asiaan mitenkään. Samassa pienryhmässä muutama poika aloitti myös hetkellisesti omat leikit tai pelleilyn, mutta näihin ohjaaja puuttui hyvin nopeasti lopettaakseen sen, toisin kuin tytön kohdalla samassa pienryhmä tilanteessa. Myös toisessa pienryhmässä havaitsimme tilanteen, jossa kiellot kohdistuivat mielestämme turhaan yhteen lapseen. Tilanteessa yksi lapsi aloitti leikisti aivastelun, johon kaikki lapset yhtyivät koska se oli heidän mielestään hauskaa. Ohjaaja puuttui tilanteeseen, jotta pienryhmä jatkuisi sille tarkoitetulla suunnalla, mutta komensi vain aivastelun aloittanutta lasta. Mielestämme tilanteessa kiellon olisi voinut kohdistaa kaikkiin lapsiin, sillä jokainen pienryhmän lapsista oli siinä mukana, eikä turhaan vain yhteen lapseen.

Kyseiset tilanteet eivät noudattaneet toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa päätettyjä asioita. Tasa-arvosuunnitelman mukaisesti kaikilla tulisi päiväkodissa olla samanlaiset säännöt, eikä esimerkiksi tyttöjen tai poikien välillä tulisi esiintyä eri arvoisuutta sääntöjen noudattamisen suhteen. Kuitenkin ohjaajan osalta pienryhmä tilanteissa esiintyi selkeästi sallivampi suhtautuminen tytön jättäessä noudattamatta yhteisiä ohjeita kuin mitä poikien kohdalla. Samoin myös tilanne, jossa ohjaaja koko ryhmän kieltämisen sijasta kielsi vain yhtä lasta, ei noudattanut toiminnallista tasa-arvosuunnitelmaa. Sen mukaan päiväkodin toiminnassa kenenkään ei tulisi saada eriarvoista kohtelua osakseen ja kyseisessä tilanteessa ohjaaja mielestämme turhaan nosti esiin yhden lapsen koko joukosta ja osoitti kiellon pelkästään hänelle, vaikka kaikki lapset olivat olleet tilanteessa mukana.

Havaitsimme myös muutamissa pienryhmissä tilanteita, joissa mielestämme tuntui olevan turha kiire saada asioita tehdyksi. Pienryhmään oli suunniteltu ehkä liikaa tekemistä, jotka piti saada juuri sillä kertaa tehdyksi, vaikka vaikutti siltä ettei pienryhmään varattu aika riit-

tänyt sen kaiken tekemiseen. Tästä johtuen tasa-arvoisessa toimintasuunnitelmassa korostettu aikuisen positiivinen kohtaaminen jäi tilanteessa hyvin vähälle, sillä pääasiallisena tarkoituksena tuntui olevan asioiden valmiiksi saaminen.

Myös ohjaajan useasti tilanteesta poistumista oli havaittavissa pariin otteeseen eri pienryhmissä. Ohjaaja saattoi lähteä pois pienryhmästä muutaman kerran sen aikana, esimerkiksi hakemaan jotakin minkä oli unohtanut ottaa mukaan pienryhmän alkaessa. Mielestämme poistumiset pienryhmästä vähensivät lapsen kohtaamiseen jäävää aikaa, sekä aikuinen ei välttämättä ollut juuri silloin paikalla kun lapsi olisi tarvinnut apua. Paremmalla valmistelulla aikuisen olisi mielestämme mahdollista jättää tilanteesta poistumiset kokonaan pois, jolloin tilanteissa olisi enemmän aikaa toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tärkeänä esiin nousevalle aikuisen ja lapsen väliselle positiiviselle kohtaamiselle.

Pienryhmissä, sekä eskareissa oli mielestämme havaittavissa myös paljon hyviä asioita, jotka noudattivat tasa-arvoista toimintasuunnitelmaa. Jokaisella lapsella oli mahdollisuus osallistua toimintaan ja kaikki työntekijät osallistivat omissa toiminnoissaan myös hiljaisempia lapsia, jotka eivät olisi välttämättä itse uskaltaneet osallistua toimintaan ilman aikuisen rohkaisua tai tukea. Tämä tukee erinomaisesti toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ajatusta kaikkien mahdollisuudesta osallistua toimintaan huolimatta lapsen iästä tai hänen kehitystasostaan.

Toimintojen aikana aikuinen tarjosi apuaan kaikille lapsille, ja piti huolen että hän oli lasten käytettävissä. Samoin toimiessaan lasten kanssa, aikuinen usein tuli lasten tasolle. Nämä tukivat omalta osaltaan toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ajatusta lapsen lämpimästä ja positiivisesta kohtamisesta. Ajoittain työntekijä joutui kehoittamaan lapsia keskittymään omaan toimintaansa, mutta nekin tulivat mielestämme hyvällä tavalla lämpimänä kehoituksena eikä vihaisena komennuksena lapsille. Näimme myös yleisen kehumisen, esimerkiksi lausahdus ”Te keksitte hyviä” joka keskittyi kaikkiin lapsiin, olevan hyvä osoitus toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman yhdenvertaisen ja myönteisen huomioidin toteutumisesta käytännössä pienryhmissä ja eskareiden toiminnassa.

8.5 Laulutuokio

Laulutuokiosta nostimme esiin tasa-arvoisessa toimintasuunnitelmassa mainitun positiivisen erityishuomioinnin, jossa joku lapsiryhmän lapsista saa osakseen positiivisessa mielessä enemmän huomiota kuin muut lapset. Tämä toteutui mielestämme hyvin laulutuokion aikana, jolloin yksi lapsista sai erityisen kehun hyvästä osallistumisestaan toimintaan. Kyseistä lasta jouduttiin käyntiemme aikana usein komentamaan hänen tehdessään jotain muuta kuin toiminnassa olisi ollut tarkoitus, joten tällä kertaa oli mielestämme toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaista että hän sai positiivista palautetta hienosta onnistumisestaan ja toimintaan keskittymisestä. Laulutuokion kanssa työntekijät kannustivat myös kaikkia lapsia yhtälailla osallistumaan toimintaan, jonka näimme myös toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa esitetyn yhdenvertaisen kohtelun ja myönteisen huomioinnin mukaisiksi toiminnoiksi.

Kuitenkin tuokion aikana havaittiin hieman samaa kuin muissakin ohjatuissa toiminnoissa, sillä yhden tytön annettiin tälläkin kertaa touhuta omiaan noin 5 minuutin ajan ilman, että sitä huomattiin tai että siihen kiinnitettiin huomiota. Tässäkin kohtaa toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ajastus yhdenvertaisesta kohtelusta ei toteutunut suhteessa yhteisiin sääntöihin toiminnan aikana.

Laulutuokion alusta nostimme myös esiin tilanteen alkamisen kestämisen. Siirtyminen aamupiiriltä laulutuokioon ja laulutuokion alkaminen kesti yhteensä noin 15 minuuttia, jota pidimme todella pitkänä aikana. Tänä aikana lapset istuivat pitkään paikallaan odottaen tilanteen alkua ja se puolestaan lisäsi levottomuutta jo ennen kuin laulutuokio pääsi alkamaan. Nostamalla tapahtuneen esille, halusimme työntekijöiden kiinnittävän huomiota siihen kuinka kauan tilanteen alku todellisuudessa kesti, sillä sitä ei aina itse tilanteessa toimiessaan huomaa ja ajattelimme että tällaiset tilanteet olisi hyvä tiedostaa työntekijänä.

8.6 Vapaaleikki

Vapaanleikin aikana lapsilla oli mahdollisuus valita vapaasti leikkinsä, eikä työntekijät esimerkiksi ohjanneet poikia tietynlaisiin leikkeihin (autoleikki, rakennusleikki yms.) vaan pojilla olisi ollut yhtä lailla mahdollisuus ”tyttömäisiin” leikkeihin, kuten esimerkiksi barbie leikkiin. Ohjaaja oli myös tarvittaessa apuna leikin syntymisessä ja lasten saatavilla vapaanleikin aikana.

Vapaaleikki toteutui mielestämme hyvin toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti, sillä siinä korostui erityisesti sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyen mainittu aikuisen esimerkki, jossa ohjaaja omalla toiminnallaan loi suvaitsevaa ja avointa ilmapiiriä leikkien valinnan suhteen. Ohjaaja mahdollisti lapsille vapaan valinnan haluamiensa leikkien suhteen, eikä pyrkinyt ohjaamaan lapsia ”stereotyyppisiin” leikkeihin. Ohjaajan läsnäolo ja leikkien syntymisessä auttaminen tukivat myös toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ajatusta lämpimästä vuorovaikutuksesta aikuisen ja lapsen välillä, sekä yhdenvertaista tukemista kaikkien lapsien kohdalla.

8.7 Pukeminen

Pukemistilanteet etenivät suurimmaksi osin kiireettömästi ja aikuinen auttaessa lapsia. Pienemmät ja enemmän apua tarvitsevat lapset saivat aikuiselta hieman muita enemmän huomiota tarpeidensa mukaan, joka oli hyvä osoitus toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa mainitusta positiivisen erityishuomioinnin toteutumisesta käytännön tilanteissa. Pukemisen ohella esiintyi mukavaa ja lämmintä vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välillä, sekä ohjaajilla oli myös välillä aikaa pieniin leikkeihin osana pukemistilannetta. Nämä korostivat erityisesti toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaista kiireetöntä lapsen kohtaamista. Tällaisia tilanteita olivat esimerkiksi ”Missä on peukalo” laulu, ohjaajan auttaessa lapsen hanskojen pukemisessa tai vaihtoehtoisesti arvuutteluleikki, jossa ohjaaja piilotti selkänsä taakse jonkin lapsen vaatteista ja lapsen tarkoituksena oli arvata kummassa kädessä se mahtoi olla. Pukemistilanteen etenivät näin ollen myös meidän havaintojemme pohjalta, juuri niin kuin niiden oli tarkoituskin suhteessa tasa-arvoiseen toimintasuunnitelmaan.

8.8 Ulkoilu

Ulkoilussa työntekijät huomioivat kaikkia lapsia, auttoivat leikkien synnyssä silloin kun siihen oli tarvetta ja olivat tietoisia siitä missä jokainen lapsi leikki ulkoilun aikana. Työntekijät osallistuivat myös lasten kanssa yhteiseen toimintaan, esimerkiksi lasten leikkeihin tai leikkimökin siivoamiseen yhdessä lapsien kanssa, jotka molemmat näimme hyvinä asioina lapsen kohtaamisesta ja hänen kanssaan toimimisesta. Työntekijä oli myös ulkoilun aikana lapsen käytettävissä tilanteen tullen, ja mahdolliset riitatilanteet hoidettiin hyvin kaikkia lapsia kuullen ja pitäen huolen siitä, että jokaisella lapsella oli samat säännöt.

Ulkoilutilanteet etenivät myös havaintojemme pohjalta toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti ja niissä esiintyi monia sitä tukevia asioita. Ohjaajan leikkien syntymisessä auttaminen ja lapsen saatavilla oleminen, olivat esimerkkejä lapsen ja aikuisen positiivisesta kohtaamisesta ja aikuisen lapselle antamasta tuesta ja avusta. Lapsien kanssa leikkimökin siivoaminen oli puolestaan osoitus toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesta kaikkien osallistamisesta iästä tai kehitystasosta huolimatta. Samoin myös ristiriitatilanteiden hoitaminen kaikkia osapuolia kuunnellen, toimi suunnitelman mukaisesti noudattaen linjausta siitä, että kaikilla lapsilla oli samat säännöt päiväkodissa ja yhtäläinen mahdollisuus tulla tällaisissa tilanteissa aikuisen kuulluksi.

8.9 Yleiset havainnot

Teimme myös pieniä yleisiä havaintoja Kids Valleyn päivittäisestä toiminnasta, jotka eivät liittyneet varsinaisesti edellä mainittuihin tilanteisiin, mutta omalta osaltaan tukivat tasa-arvoisen toimintasuunnitelman toteutumista Kids Valleyn arjessa. Eri kansallisuudet ja uskonnot huomioitiin pienryhmissä tai laulutuokioilla tuomalla niihin esimerkiksi lauluja muista maista tai pienryhmissä tutustumalla eri kulttuureihin toiminnan kautta. Nämä omalta osaltaan tukivat erilaisuuteen oppimista, sen tukemista ja mahdollistavat lasten ymmärryksen kasvamista ohjaajan ja lasten välisen yhteisen keskustelun kautta, aivan niin kuin toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassaan Kids Valleyn henkilökunta oli ajatellutkin

9 Pohdinta

Tutkimuksessamme pystyimme selkeästi osoittamaan suunnitellun linjan mukaista toimintaa, mutta myös epäkohtia päiväkodin työntekijöiden toimintatapojen ja toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman välillä. Koska toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma ja sen toteutumisen seuraminen on verrattain uusi asia ja toisaalta kvalitatiivisen tutkimuksen luonne johti siihen, että emme löytäneet aiempia tutkimuksia, joihin omaa tutkimustamme pystyisimme suoraan vertaamaan. Jatkotutkimus siitä, onko päiväkotit muuttanut toimintatapoja huomioimissamme epäkohdissa saamansa palautteen pohjalta olisi mielenkiintoinen toteuttaa.

Kids' Valley:n päiväkodin johtaja, sekä työntekijät olivat tyytyväisiä tekemäämme työhön. Raporttimme esittelyn jälkeen saimme samantien palautetta, että antamastamme raportista

on varmasti hyötyä päiväkodille ja toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman mukaisen toiminnan kehittämiseksi jatkossa. Päiväkodin johtajalta saamastamme palautteesta kävi ilmi, että raporttimme vastasi kokonaisuudessaan Kid's Valley:n kaipaamaan ulkopuoliseen lisäarvioon toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutumisesta. Päiväkoti oli myös tyytyväinen hyvin sujuneeseen yhteistyöhön koko hankkeen aikana.

Oma oppimisemme lisääntyi myös paljon opinnäytteen tekemisen aikana. Molemmille meistä tasa-arvoinen varhaiskasvatus oli ennen opinnäytteen aloittamista hieman vielä melko vieras asia. Opimme paljon siitä, mihin tasa-arvoisuudella varhaiskasvatuksessa pyritään ja millä tavoin tätä pyrkimystä voidaan mahdollistaa. Tasa-arvoisuudesta on ollut paljon puhetta eri medioissa viime vuosien aikana ja meillä molemmilla oli lievät ennakkoluulomme siitä, että olisiko tasa-arvoisuus viemässä liiallisuuksiin varhaiskasvatuksessa. Opinnäytteen tekemisen aikana ennakkoluulot kuitenkin muuttuivat tiedon ja samalla ymmärryksen karttuessa. Kokonaisuutena opinnäytteen toteuttaminen jollekin toiselle taholle oli uudenlainen projekti molemmille, joka vaati huolellista suunnittelua ja molemminpuolista kommunikointia meidän ja päiväkodin välillä, jotta pääsimme haluttuun lopputulokseen.

Lähteet

Painetut

Alasuutari, M. 2016. Tytön ja pojan varhaiskasvatus. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.) Sukupuoli-kysymys. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kids' Valley. 2016. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma. Hyvinkää.

Opetushallitus. 2016. Tasa-arvosuunnitelma on työkalu järjestelmälliselle tasa-arvotyölle. Teoksessa Tasa-arvotyö on taitolaji: Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

Ylitapio-Mäntylä, O. 2012. Sukupuolittuneet käytännöt varhaiskasvatuksessa. Teoksessa O. Ylitapio-Mäntylä (toim.) Villit ja kiltit: Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Sähköiset

Varhaiskasvatuslaki 1973/36. Luettu 23.2.2017. <http://www.finlex.fi>

Ohjeistus aineiston analysointiin. Viitattu 1.2.2017. <http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/wp/wp-content/uploads/2014/03/Ohjeistus-videointiin.pdf>

Ohjeistus videointiin. Viitattu 1.2.2017. <http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/wp/wp-content/uploads/2014/03/Ohjeistus-videointiin.pdf>

PIENRYHMÄTOIMINTA. Viitattu 12.11.2017. <https://puropuistonpaivakoti.nettisivut.fi/ryhmat/pienryhmatoiminta/>

Tervetuloa päiväkotiki Kids' Valley:n sivuille!. Viitattu 1.2.2017. <http://kidsvalley.fi/?lang=fi>

Varhaiskasvatus ja esiopetus. Viitattu 12.11.2017. <https://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatus%20ja%20esiopetus>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Havainnointi eli observointi. Luettu 9.11.2017. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankinta-menetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>

Julkaisemattomat

Niskanen, Vesa. 2012. Kohti tutkivaa työtapaa. Luento. Viitattu 8.11.2017.

http://www.mv.helsinki.fi/home/niskanen/kotutapa_niskanen12.pdf

Liitteet

Liite 1: kuvauslupa..... **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Kuvauslupa

Olemme sosionomiopiskelijat Hyvinkään Laurea -ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyöksemme tutkimuksen, jossa tutkimme toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman toteutumista ohjaajien toiminnassa Kids' Valleyn päiväkodissa. Tutkimuksen toteutamme videokuvaamalla päiväkodin ohjaajien toimintaa päiväkodin arjen tilanteissa. Lapsenne saattaa näkyä videomateriaalissa ja tästä syystä tarvitsemme teiltä kuvausluvan. Lapsen toiminta ei ole tutkimuksemme kohteena.

Videomateriaalia ei tulla julkaisemaan missään julkisessa lähteessä ja sitä käytetään ainoastaan toiminnan analysoinnissa tutkijoiden kesken päiväkodin toiminnan arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Videomateriaali salataan ja sitä analysoidaan vain laitteilla, jotka eivät ole yhteydessä internettiin. Videomateriaalista tuotetaan kooste päiväkodin toiminnasta päiväkodin henkilökunnan nähtäväksi tarkoituksena kehittää päiväkodin toimintaa.

Olemme salassapitovelvollisia.

Lapsen nimi: _____

Lastani saa kuvata []

Lastani EI saa kuvata []

Vanhemman allekirjoitus: _____

nimenselvennys: _____

Terveisin,

Sanna Puustinen

Sosionomiopiskelijat:

Lauri Ylönen, Puh. 050 5983 442
Joonas Laine